

Na osnovu člana 24. stav 1. p) Ustava Tuzlanskog kantona ("Službene novine TPK"; broj: 7/97., 3/99 i "Službene novine TK"; broj: 13/99, 10/00 i 14/02), Skupština Tuzlanskog kantona, na prijedlog Vlade Kantona, na sjednici održanoj _____, donosi

Z A K O N O OSNOVNOJ ŠKOLI

I - OSNOVNE ODREDBE

Član 1.

Ovim zakonom uređuje se obavljanje djelatnosti osnovnog obrazovanja, osnivanje, organizacija i finansiranje osnovne škole, prava i obaveze učenika i njihovih roditelja-staratelja, upravljanje i rukovođenje, procedure izbora nastavnika i drugih zaposlenika, status nastavnika i drugih zaposlenika škole, napredovanje i nadzor rada nastavnika i druga pitanja od značaja za obavljanje djelatnosti osnovnog obrazovanja.

Član 2.

Svrha obrazovanja

Odgoj i obrazovanje je djelatnost od posebnog društvenog interesa.

Svrha obrazovanja je da kroz optimalni, intelektualni, fizički, moralni i društveni razvoj pojedinca, u skladu s njegovim mogućnostima i sposobnostima, doprinese stvaranju društva zasnovanog na vladavini zakona i poštivanju ljudskih prava, te doprinese njegovom ekonomskom razvoju koji će doprinijeti unapređenju životnog standarda građana..

Član 3.

Opći ciljevi obrazovanja

Opći ciljevi obrazovanja proizilaze iz općeprihvaćenih, univerzalnih vrijednosti demokratskog društva, te vlastitih vrijednosti sistema zasnovanog na specifičnostima nacionalne, historijske, kulturne i vjerske tradicije naroda i nacionalnih manjina koje žive na području Tuzlanskog kantona.

Opći ciljevi obrazovanja su:

- omogućavanje pristupa znanju kao osnovi za razumijevanje sebe, drugoga i svijeta u kojem se živi;
- osiguravanje optimalnog razvoja za svako lice uključujući i one s posebnim potrebama, u skladu s njihovim uzrastom, mogućnostima i mentalnim i fizičkim sposobnostima;
- promocija poštivanja ljudskih prava i osnovnih sloboda i priprema svakog lica za život u društvu koje poštuje principe demokratije i vladavine zakona;
- razvijanje svijesti o pripadnosti državi Bosni i Hercegovini, vlastitom kulturnom identitetu, jeziku i tradiciji, na način primjeren civilizacijskim tekovinama, upoznavajući ih i uvažavajući druge i drugačije;
- osiguranje jednakih mogućnosti za obrazovanje i mogućnosti izbora na svim nivoima obrazovanja, bez obzira na spol, rasu, nacionalnu pripadnost, socijalno i kulturno porijeklo i status, vjeroispovijest, psihofizičke i druge lične osobine;
- postizanje standarda znanja koji se mogu komparirati na međunarodnom odnosno evropskom nivou, koji osiguravaju uključivanje i nastavak školovanja u evropskom obrazovnom sistemu;
- podsticanje cjeloživotnog učenja, promocija ekonomskog razvoja i uključivanje u evropske integracije.

Član 4.

Pravo djeteta na obrazovanje

Svako dijete ima jednako pravo pristupa i jednake mogućnosti učešća u odgovarajućem obrazovanju, bez diskriminacije na bilo kojoj osnovi. Jednak pristup i jednake mogućnosti podrazumijevaju osiguranje jednakih uslova i prilika za sve, za početak i nastavak daljeg obrazovanja. Odgovarajuće obrazovanje podrazumijeva obrazovanje koje u skladu s utvrđenim standardima osigurava djetetu da na najbolji način razvije svoje urođene i potencijalne umne, fizičke i moralne sposobnosti na svim nivoima obrazovanja.

Član 5.

Definisanje pojmova:

“**Školski obveznik**” je dijete koje u kalendarskoj godini do 1. aprila navršši šest godina života pa do navršene petnaeste godine života.

“**Osnovna škola**” podrazumijeva javne i privatne osnovne škole koje učenicima pružaju standardne nastavne planove i programe; specijalne osnovne škole za učenike sa posebnim potrebama u obrazovanju i obrazovanje odraslih.

“**Specijalno obrazovanje**” znači obrazovanje za učenike koji imaju posebne obrazovne potrebe, u slučajevima kada nije moguće pružiti odgovarajuće obrazovanje prema standardnim nastavnim planovima i programima u osnovnim školama.

“**Agencija za nastavne planove i programe**” je institucija ustanovljena za implementaciju zajedničkog jezgra nastavnih planova i programa na svim nivoima obrazovanja u Bosni i Hercegovini.

“**Agencija za standarde i ocjenjivanje**” je institucija za ustanovljenje standarda uspjeha učenika i ocjenjivanje postignutih rezultata u skladu sa članom 47. Okvirnog zakona o osnovnom i srednjem obrazovanju u Bosni i Hercegovini.

Član 6.

Obavezno obrazovanje

Osnovno obrazovanje je obavezno i besplatno i osigurava se svoj djeci. Dijete u smislu ovog zakona je svako lice do navršene osamnaeste godine života.

Obavezno obrazovanje počinje u kalendarskoj godini u kojoj dijete do 1. aprila navršava šest godina života i traje bez prekida tokom perioda koji ne može biti kraći od devet godina, odnosno do navršene petnaeste godine života.

Ministarstvo obrazovanja, nauke kulture i sporta (u daljem tekstu: Ministarstvo) može na inicijativu ili uz saglasnost roditelja, staratelja i usvojioca (u daljem tekstu: roditelji) i uz konsultacije sa drugim stručnim i nadležnim institucijama, dozvoliti jednu godinu ranijeg ili odgođenog početka obaveznog obrazovanja, ukoliko je to u najboljem interesu djeteta.

Član 7.

U osnovnoj školi nastava se izvodi na službenim jezicima Tuzlanskog kantona.

Ne može se vršiti diskriminacija:

- nastavnika ili drugog zaposlenika pri izboru, uslovima zaposlenja, obavljanja poslova radnog mjesta ili napredovanja na osnovu toga što u školi, u usmenom ili pismenom izražavanju, koristi bilo koji od službenih jezika Tuzlanskog kantona.

- učenika pri prijemu, učešću u aktivnostima škole ili u bilo kojoj drugoj odluci vezanoj za tog učenika, na osnovu toga što u školi, u usmenom ili pismenom izražavanju, koristi bilo koji od službenih jezika Tuzlanskog kantona.

Nastava u osnovnoj školi se odvija uz upotrebu latiničnog i ćiriličnog pisma, s tim što su učenici dužni da u toku prva tri razreda savladaju oba pisma.

Nastavnici će biti posebno obučeni da predaju razlike između tri službena jezika Tuzlanskog kantona, u mjeri u kojoj je to bitno za predmete koje predaju.

Udžbenici koji su u upotrebi u školama moraju u potpunosti poštovati razlike između tri službena jezika Tuzlanskog kantona.

Nastavu iz maternjeg jezika će izvoditi nastavnik verifikovan da predaje taj jezik.

Jezik i kultura svake značajnije nacionalne manjine koja živi na području Tuzlanskog kantona poštivat će se i uklapati u školu u najvećoj mjeri u kojoj je to izvodljivo, u skladu sa Okvirnom konvencijom o zaštiti prava nacionalnih manjina.

Član 8.

Učeniku, državljaninu Bosne i Hercegovine koji se smatra pripadnikom nacionalne manjine, bit će osigurana nastava iz maternjeg jezika u osnovnoj školi u koju je upisan u najvećoj mjeri u kojoj je to izvodljivo.

Učenik iz stava 1. ovog člana koji želi pohađati nastavu iz maternjeg jezika pri upisu će obavijestiti školu da je pripadnik nacionalne manjine, i škola će to prihvatiti kao činjenicu bez daljnjih provjera ili dokaza.

Nastava iz maternjeg jezika može se odvijati u odjeljenju, grupi ili pojedinačno.

Nastavnik koji izvodi nastavu iz maternjeg jezika učenika pripadnika nacionalne manjine treba da ima odgovarajuće znanje datog jezika, kojim se osigurava da ga može predavati uz odgovarajući standard.

Nastavni plan i program za nastavu iz maternjeg jezika manjina donosi ministar obrazovanja, nauke, kulture i sporta (u daljem tekstu: ministar) a Ministarstvo osigurava nastavni materijal za obrazovanje manjina, uz ocjenu i mišljenje udruženja nacionalnih manjina na području Tuzlanskog kantona. Nastavni materijal treba da odgovara potrebama date nacionalne manjine i uključuje književnost, historiju, geografiju i kulturu te manjine.

U osnovnoj školi u kojoj se obrazuju učenici samo jedne nacionalne manjine, cjelokupna nastava se izvodi na jeziku manjine uz obavezno savladavanje jezika iz člana 6. ovog zakona.

Član 9.

Državljanima Bosne i Hercegovine imaju pravo da stiču odgoj i obrazovanje u školama Tuzlanskog kantona (u daljem tekstu: Kanton) po odredbama ovog zakona.

Strani državljani i lica bez državljanstva imaju pravo da stiču osnovno obrazovanje u školama na području Kantona, po odredbama ovog zakona, u skladu sa konvencijama i sporazumima koje je država Bosna i Hercegovina zaključila sa drugim državama ili međunarodnim organizacijama.

Član 10.

Škola će unapređivati i štiti vjerske slobode, toleranciju i kulturu dijaloga.

Imajući u vidu različitost vjerskih ubjeđenja u Bosni i Hercegovini, učenici će pohađati časove vjeronauke samo ako su u skladu s njihovim ubjeđenjem ili ubjeđenjem njihovih roditelja.

Škola ne može preduzimati bilo kakve mjere i aktivnosti kojima bi se ograničavala sloboda izražavanja sopstvenih i upoznavanja drugih i drugačijih vjerskih uvjerenja.

Učenici koji ne žele pohađati vjeronauku neće ni na koji način biti dovedeni u nepovoljan položaj u odnosu na druge učenike.

II - OSNIVANJE I RAD OSNOVNE ŠKOLE

Član 11.

Osnovnu školu može osnovati domaće i strano pravno i fizičko lice u svim oblicima svojine, u skladu sa ovim zakonom.

Osnovnu školu kao javnu ustanovu osniva Skupština Kantona ili Općinsko vijeće kada obezbijedi sredstva potrebna za osnivanje i rad škole, odnosno Skupština Kantona i Općinsko vijeće u svojstvu suosnivača.

Izuzetno, osnovnu školu kao javnu ustanovu može osnovati i vjerska zajednica samostalno ili sa drugim pravnim, odnosno fizičkim licem, kada Skupština Tuzlanskog kantona, odnosno općinsko vijeće ocijeni da za njeno osnivanje postoji javni interes.

Međusobna prava i obaveze osnivača i osnovne škole uređuju se ugovorom.

Osnovna škola se osniva u skladu sa dugoročnim programom razvoja i koncepcijom osnovnog odgoja i obrazovanja, koji donosi Skupština Kantona.

Osnovnu školu mogu osnovati dva ili više osnivača. Ako osnovnu školu osnivanju dva ili više osnivača, njihova međusobna prava, obaveze i odgovornosti uređuju se ugovorom.

Privatna osnovna škola može početi sa radom kada Ministarstvo da saglasnost za primjenu odgovarajućeg nastavnog plana i programa i kada, u skladu s važećim propisima osigura i druge standarde i uslove koji garantiraju da će učenici dobiti odgovarajuće obrazovanje, njegu i sigurnost u skladu sa specifičnostima škole koja se osniva.

Izuzetno, međunarodne privatne osnovne škole mogu imati nastavne planove i programe koji u potpunosti ne pokrivaju zajedničko jezgro nastavnih planova i programa.

Osnovna škola ne može se osnivati u svrhu promoviranja rasnih, nacionalnih, vjerskih spolnih i drugih predrasuda, niti svoje funkcije smije vršiti na način protivan zakonu, odnosno na način kojim se navedene predrasude promoviraju.

Član 12.

Osnivač osnovne škole obezbjeđuje sredstva potrebna za osnivanje i rad u skladu sa Pedagoškim standardima za osnovni odgoj i obrazovanje (u daljem tekstu: Pedagoški standardi) na području Kantona i Normativima školskog prostora, opreme, nastavnih sredstava i učila (u daljem tekstu: Normativi)

Pedagoške standarde i Normative iz stava 1. ovog člana donosi ministar.

Osnivač osnovne škole osigurava finansiranje plaća nastavnika, stručnih saradnika, saradnika, i drugih zaposlenika, njihovo obrazovanje i obuku, osnovno obrazovanje djece sa posebnim obrazovnim potrebama, opremanje radionica, rad eksperimentalne osnovne škole, održavanje školskih takmičenja, prostora škole, kupovinu školske opreme i učila, a po mogućnosti i u skladu sa posebno utvrđenim kriterijima nabavku školskih udžbenika, priručnika i prijevoz učenika koji stanuju na udaljenosti većoj od četiri kilometra od škole.

Bliži propis o utvrđivanju kriterija iz prethodnog stava donosi ministar.

Član 13.

Osnovna škola može se organizovati, ako:

- postoji dovoljan broj učenika za formiranje 18 odjeljenja za redovnu osnovnu školu, 9 odjeljenja za specijalnu osnovnu školu i 12 odjeljenja za osnovnu muzičku školu;

- je obezbijeđen odgovarajući stručni nastavni kadar u skladu sa nastavnim planovima i programima za osnovnu školu;

- su obezbijeđene odgovarajuće školske prostorije, oprema, nastavna sredstva i učila u skladu sa odgovarajućim Normativima;

- su obezbijeđeni uslovi za rad u skladu sa Pedagoškim standardima.

Izuzetno, osnova škola može se osnovati i kada nije obezbijeđen dovoljan broj učenika za formiranje broja odjeljenja utvrđenih u stavu 1. ovog člana, uz prethodnu saglasnost Ministarstva, i u skladu sa odgovarajućim kriterijima.

Bliži propis o utvrđivanju kriterija iz prethodnog stava donosi ministar.

Član 14.

Osnivač prilikom osnivanja osnovne škole formira komisiju, koja će u skladu sa ovim zakonom, izvršiti pripreme za početak rada i izvršiti izbor prvih nastavnika škole.

Član 15.

Osnovna škola se upisuje u sudski registar.

Pored upisa u sudski registar, osnovna škola se upisuje u Registar osnovnih škola (u daljem tekstu: Registar), koji vodi Ministarstvo.

U Registar se može upisati samo osnovna škola koja ispunjava uslove iz člana 13. ovog Zakona.

Član 16.

Provjeru uslova za upis osnovne škole u Registar vrši Ministarstvo, na zahtjev osnovne škole.

Osnovna škola može početi sa radom nakon upisa u Registar.

Novoosnovana škola počinje sa radom početkom školske godine.

Osnovna škola, upisana u Registar, može izdavati svjedodžbe i druge javne isprave o završenom obrazovanju.

Član 17.

Osnovna škola briše se iz Registra kada prestane da ispunjava uslove propisane ovim zakonom.

Bliži propis o postupku utvrđivanja uslova za upis u Registar, troškovima postupka, sadržaju i načinu vođenja Registra i brisanju iz Registra donosi ministar.

Član 18.

Osnovna škola ima status pravnog lica.

Osnovna škola može vršiti statusne promjene.

Odluku o statusnim promjenama osnovne škole donosi osnivač.

Član 19.

Ministarstvo, na prijedlog Općinskog vijeća, za školu osnovanu u skladu sa članom 11. stav 2. ovog zakona, utvrđuje školsko područje sa kojeg je osnovna škola obavezna da primi školske obveznike.

Svi učenici u dobi obaveznog pohađanja nastave upisuju se u školu na školskom području na kojem imaju mjesto prebivališta, odnosno školu koja je najbliža njihovom mjestu stanovanja.

U izuzetnim slučajevima Ministarstvo može na zahtjev roditelja, dijete izuzeti od obaveze pohađanja škole iz stava 2. ovog člana, ako je to potrebno da bi se zaštitila prava djeteta i ako se nađe da je to u najboljem interesu djeteta.

Osnovna škola može na svom školskom području organizovati područne škole sa jednim ili više odjeljenja, u skladu sa Pedagoškim standardima.

Član 20.

Kada učenik promijeni prebivalište osnovna škola u novom mjestu prebivališta dužna je upisati učenika na osnovu pisanog akta – prijevodnice, koja se dostavlja službenim putem.

Učenik koji se obrazovao u drugom kantonu, odnosno entitetu upisuje se i nastavlja obrazovanje pod istim uvjetima kao i učenik u Kantonu.

U spornim slučajevima o načinu upisa i nastavljnja obrazovanja odlučuje Ministarstvo.

Učenik koji se obrazovao u inozemstvu uslovno se upisuje dok se u Ministarstvu ne izvrši nostrifikacija odnosno ekvivalencija dokumenata o njegovom obrazovanju.

U postupku nostrifikacije i ekvivalencije učeniku se ne može utvrditi obaveza polaganja dopunskih ispita.

Član 21.

Rad osnovne škole je javan.

Osnovna škola ima pečat u skladu sa pravilima škole, koji se koristi za potvrđivanje autentičnosti akata koje izdaje osnovna škola.

Osnovna škola, čiji je osnivač ili prema kojoj je pravo osnivača preuzela Skupština Kantona, ima pečat sa grbom Tuzlanskog kantona.

Oblik, veličina i sadržaj pečata utvrđuju se Pravilima škole.

Član 22.

Osnovne škole mogu sarađivati i međusobno udruživati određene poslove, s tim da svaka osnovna škola zadržava svojstvo pravnog lica.

Član 23.

Osnovna škola prestaje sa radom ako ne ispunjava uslove i zadatke radi kojih je osnovana ili ako ne postoji potreba za njenim daljim radom.

Akt o prestanku rada osnovne škole donosi osnivač. Kada Ministarstvo utvrdi da osnovna škola ne ispunjava uslove koji su propisani ovim zakonom, odredit će rok u kome će osnivač otkloniti utvrđene nedostatke.

Ukoliko nedostaci ne budu otklonjeni, Ministarstvo će predložiti osnivaču donošenje akta o prestanku rada osnovne škole.

Ako osnivač osnovne škole koja nema status javne ustanove ne donese akt o prestanku rada osnovne škole u roku od tri mjeseca od dana podnošenja prijedloga iz stava 3. ovog člana, Ministarstvo donosi rješenje o prestanku rada osnovne škole.

Ukoliko se Skupština Kantona i općinsko vijeće kao osnivači ili suosnivači, u roku od tri mjeseca ne izjasne o prijedlogu iz stava 3. ovog člana, Ministarstvo će donijeti rješenje o prekidu rada u osnovnoj školi, koje će važiti do konačne odluke Skupštine, odnosno Općinskog vijeća.

Aktom o prestanku, odnosno prekidu rada osnovne škole odredit će se rok prestanka rada, koji ne može biti prije završetka školske godine.

U slučaju prestanka, odnosno prekida rada osnovne škole, osnivač je dužan da zatečenim učenicima omogućiti nastavak i završavanje započetog obrazovanja i odgoja.

Donošenjem akta o prestanku rada škole, pokreće se postupak brisanja škole iz Registra osnovnih škola.

Akt o prestanku rada osnovne škole objavljuje se u Službenim novinama Tuzlanskog kantona.

Osnovna škola prestaje sa radom i u drugim slučajevima utvrđenim Zakonom o ustanovama i aktom o osnivanju.

III - ODGOJNO-OBRAZOVNI RAD OSNOVNE ŠKOLE

Član 24.

Odgojno-obrazovni rad ostvaruje se na osnovu nastavnog plana i programa za osnovne škole (u daljem tekstu: nastavni plan i program).

Nastavnim planom i programom utvrđuju se ciljevi i zadaci, sadržaj, oblici i postupci odgojno-obrazovnog rada, kao i izvođenje razredne, odnosno predmetne nastave u pojedinim razredima, ili drugi oblici nastave i obezbjeđuje nacionalna ravnopravnost kroz posebne programe za nacionalnu grupu predmeta u osnovnim školama svih oblika svojine.

Nastavne planove i programe donosi ministar, u skladu sa zajedničkim jezgrom nastavnih planova i programa u Bosni i Hercegovini..

Prijedlog nastavnih planova i programa osnovnog odgoja i obrazovanja utvrđuje Pedagoški zavod Tuzla (u daljem tekstu: Pedagoški zavod), uz prethodno provedenu javnu raspravu.

Sastavni dio nastavnog plana i programa čine i specifični sadržaji, čiji obim ne može biti veći od 30% u odnosu na zajedničko jezgro nastavnih planova i programa.

Specifične sadržaje utvrđuje nastavničko vijeće na prijedlog školskog odbora, osnivača, vijeća roditelja i udruženja građana, nakon pribavljenog mišljenja Pedagoškog zavoda i uz saglasnost Ministarstva.

Član 25.

U osnovnoj školi realizuje se nastavni plan i program za učenike normalnog psihičkog i fizičkog razvoja, posebni dodatni program za nadarene učenike, kao i nastavni plan i program za odrasle.

Nastavni plan i program za učenike sa smetnjama u psihičkom i fizičkom razvoju realizuje se u specijalnoj osnovnoj školi.

U osnovnoj muzičkoj školi realizuje se nastavni plan i program za osnovno muzičko i baletsko obrazovanje i posebni dodatni program za nadarene učenike.

Član 26.

Osnovno muzičko obrazovanje traje šest godina, a osnovno baletsko obrazovanje traje četiri godine.

Pravo na upis u prvi razred paralelne škole iz stava 1. ovog člana učenik stiče nakon završenog trećeg razreda redovne osnovne škole.

Član 27.

U osnovnoj školi može se ostvariti nastavni plan i program za učenike sa posebnim obrazovnim potrebama, nastavni plan i program za osnovno muzičko obrazovanje, odnosno osnovno baletsko obrazovanje, nastavni program za nadarene učenike svih vrsta obrazovanja, program predškolskog odgoja i obrazovanja, te nastavni planovi i programi raznih vrsta kurseva.

Realizacija nastavnih planova i programa iz prethodnog stava vrši se u specijalnim odjeljenjima.

Broj učenika u specijalnim odjeljenjima utvrđuje se Pedagoškim standardima.

Član 28.

Broj učenika u odjeljenju osnovne škole utvrđuje se Pedagoškim standardima.

Osnovna škola može organizovati rad kombinovanih odjeljenja od I do IV razreda za istovremeno izvođenje nastave sa više razreda.

Za učenike od V do IX razreda škola može organizovati kursnu nastavu.

Kursna nastava se organizuje za više razreda u jednom odjeljenju, ako u osnovnoj školi nema dovoljan broj učenika za organizovanje odjeljenja jednog razreda.

Osnovna škola može organizovati produženi ili cjelodnevni boravak učenika, u skladu sa Pedagoškim standardima, po programu koji donosi Pedagoški zavod.

Član 29.

Školska godina traje od 1. septembra tekuće do 31. avgusta naredne godine.

Nastava u redovnoj i specijalnoj osnovnoj školi izvodi se po polugodištima i traje 185 radnih dana s tim da se nastavni programski sadržaji planiraju i realizuju u okviru 175 nastavnih dana.

Nastava u završnom razredu škole, iz prethodnog stava ovog člana, traje 170 nastavnih dana, s tim da se nastavni programski sadržaji planiraju i realizuju u okviru 180 radnih dana.

Razlika u broju radnih i nastavnih dana koristi se za realizaciju posebnih programskih sadržaja, obilježavanje državnih i vjerskih praznika, kulturnih, sportskih i drugih aktivnosti škole, utvrđenih godišnjim programom rada.

Školski kalendar za svaku školsku godinu donosi ministar. Školski kalendar se objavljuje u "Službenim novinama Tuzlanskog kantona".

Član 30.

Nastava u prvom polugodištu počinje prvog ponedjeljka u septembru, osim kada ministar iz određenih opravdanih razloga odluči da nastava počinje drugog dana.

Zimski odmor za učenike redovne i specijalne osnovne škole traje tri sedmice, a ljetnji odmor od završetka drugog polugodišta do početka naredne školske godine. Zimski odmor koristi se nakon završetka prvog polugodišta.

Osnovna škola može, radi obilježavanja vjerskih praznika, odrediti da se dio zimskog odmora za učenike koristi u toku prvog ili drugog polugodišta.

Osnovna škola će prilikom utvrđivanja rasporeda sati voditi računa o obavljanju neodložnih vjerskih obaveza učenika i nastavnika.

Član 31.

Osnovna škola organizuje nastavni proces u pravilu u petodnevnoj radnoj sedmici.

Izuzetno, škola u kojoj se nastava izvodi u tri smjene, može uz saglasnost ministra nastavni proces organizirati u šestodnevnoj radnoj sedmici.

Nastavni sat u osnovnoj školi traje 45 minuta, a u specijalnoj osnovnoj školi 40 minuta.

Broj nastavnih sati u toku radne sedmice utvrđuje se u sklopu zajedničkih jezgri nastavnih planova i programa, s tim da u toku dana učenici od I do III razreda ne mogu imati više od 4 nastavna sata, učenici od IV do VI razreda više od 5, a učenici od VII do IX razreda više od 6 nastavnih sati redovne nastave.

Učenici od I do III razreda mogu imati sedmično opterećenje do 20 sati, učenici od IV do VI razreda do 25 sati, a učenici od VII do IX razreda mogu imati sedmično opterećenje do 30 sati.

Škola može u okviru jedne subote u toku mjeseca organizirati dodatnu i dopunsku nastavu, rad sekcija i učeničkih organizacija, ukoliko nije moguće te aktivnosti organizirati u okviru petodnevne radne sedmice.

Član 32.

Osnovna škola dužna je da u toku školske godine ostvari nastavni plan i program, odnosno godišnji fond nastavnih sati.

Ako se utvrdi da osnovna škola nije ostvarila u okviru predviđenog broja nastavnih dana godišnji fond nastavnih sati, mora produžiti nastavu dok se ne ostvari godišnji fond nastavnih sati.

Član 33.

Odgojno-obrazovni rad se ne smije prekidati u toku polugodišta, odnosno školske godine, izuzev uslijed elementarnih nepogoda, epidemije zarazne bolesti i drugih posebno opravdanih razloga, o čemu odlučuje Ministarstvo.

Ministarstvo može odobriti, u zavisnosti od klimatskih ili drugih uslova, produžetak zimskog odmora najduže jednu radnu sedmicu, s tim da u toku školske godine bude ostvaren godišnji fond nastavnih sati, predviđen nastavnim planom i programom i realizovani programski sadržaji.

Završetak prvog polugodišta i trajanje zimskog odmora za učenike osnovnih škola na području Kantona je, u pravilu istovremeno i reguliše se školskim kalendarom.

Član 34.

Odgojno-obrazovni rad u školi realizuje se u skladu sa nastavnim planom i programom i na osnovu godišnjeg programa rada osnovne škole (u daljem tekstu: godišnji program).

Godišnjim programom rada utvrđuju se nastavne obaveze, rad na profesionalnoj orijentaciji učenika, slobodne aktivnosti učenika, oblici, sadržaji, obim i raspored odgojno-obrazovnog rada i druge aktivnosti u osnovnoj školi. Godišnji program se sačinjava po jedinstvenoj metodologiji koju utvrđuje Pedagoški zavod.

Prijedlog godišnjeg programa rada škole utvrđuje nastavničko vijeće, a donosi školski odbor, i dostavlja Ministarstvu i Pedagoškom zavodu najkasnije do 1. oktobra za tekuću školsku godinu.

Izveštaj o radu i godišnji program rada škola dostavlja Pedagoškom zavodu.

Izveštaj o uspjehu u učenju i vladanju škola je dužna dostaviti Pedagoškom zavodu i osnivaču na kraju prvog polugodišta i na kraju školske godine.

Član 35.

Slobodne aktivnosti učenika

U osnovnoj školi organizuju se slobodne aktivnosti učenika radi razvijanja i produblivanja njihovih stvaralačkih sposobnosti i sticanja pozitivnih navika i vještina.

Zadaci i programski sadržaji slobodnih aktivnosti utvrđuju se odgojno-obrazovnim programom i godišnjim programom u skladu sa Pedagoškim standardima.

Slobodne aktivnosti učenika ostvaruju se preko društava, sekcija, klubova, družina, grupa, učeničkih zadruga i drugih oblika na principu dobrovoljnosti učenika.

Osnovna škola može organizovati manifestaciju koja nije utvrđena godišnjim programom rada, uz prethodnu saglasnost Ministarstva.

Član 36.

Izleti, posjete, ekskurzije, logorovanja, društveno-korisni rad, škola u prirodi i drugi oblici odgojno-obrazovnog rada predviđeni godišnjim programom, organizuju se i izvode u okviru radnih dana, u skladu sa Načelima koje donosi ministar na prijedlog Pedagoškog zavoda.

Član 37.

Eksperimentalne škole

Radi uvođenja novih oblika i sadržaja rada na prijedlog Pedagoškog zavoda, Ministarstvo može jednu ili više osnovnih škola proglasiti eksperimentalnom ili osnovati eksperimentalnu osnovnu školu.

Za eksperimentalnu školu može se odobriti odstupanje od odredbi ovog zakona o primjeni nastavne norme, dnevnog i sedmičnog opterećenja učenika časovima, načinu ocjenjivanja, obrazovanja odjeljenja i realizaciji nastavnog plana i programa.

Osnivanje i rad eksperimentalnih osnovnih škola i proglašavanje postojećih škola eksperimentalnim uređuje se bližim propisom koji donosi ministar.

Član 38.

Za obavljanje pedagoško-metodičke prakse studenata Univerziteta u Tuzli, Ministarstvo određuje osnovne škole za izvođenje pedagoško-metodičke prakse studenata.

Za obavljanje pedagoško-metodičke prakse mogu se odrediti i druge škole na području Kantona ako se za to ukaže potreba.

Obavljanje pedagoško-metodičke prakse iz stava 1. i 2. ovog člana, uređuju se posebnim propisom koji donosi ministar.

Član 39.

U nastavnom procesu osnovne škole koriste se školski udžbenici i nastavna sredstva koje odobrava Ministarstvo, uz prethodno pribavljenu saglasnost Agencije za nastavne planove i programe.

Školski udžbenik je osnovno nastavno sredstvo koje obuhvata sadržaje iz nastavnog plana i programa za osnovne škole i koji je urađen u skladu sa koncepcijom udžbenika.

U osnovnoj školi pored udžbenika, koristi se zbirka zadataka, priručnik, radna sveska i druga literatura, koja zamjenjuje udžbenik, a koja je izrađena u skladu sa koncepcijom školskog udžbenika.

Novi nastavni plan i program ne može se primijeniti ako nisu obezbijeđeni odgovarajući udžbenici: novi, adaptirani, preuzeti ili prevedeni.

Osnovna škola u svom sastavu ima biblioteku ili ima pristup javnoj biblioteci.

IV - UČENICI

Član 40.

Upis u redovnu osnovnu školu obavlja se na osnovu spiska školskih obveznika i izvoda iz matične knjige rođenih.

Spiskove školskih obveznika dostavlja nadležni organ općine osnovnim školama prema školskom području do 15. aprila tekuće godine.

Upis u specijalnu osnovnu školu vrši se na osnovu nalaza i mišljenja Komisije za ocjenjivanje sposobnosti i razvrstavanja djece sa smetnjama u psihičkom i fizičkom razvoju i rješenja o kategorizaciji djeteta, koje donosi služba socijalne zaštite u općini.

Upis u osnovnu školu vrši se tokom mjeseca aprila, upis učenika u specijalnu osnovnu školu vrši se u periodu od maja do septembra tekuće godine, a upis odraslih polaznika u osnovnu školu vrši se najkasnije deset dana prije početka nastave za odrasle.

Osnovna škola dužna je osnivaču i Pedagoškom zavodu podnijeti izvještaj o upisu do 30. juna tekuće godine.

Član 41.

Ocjenu sposobnosti djece pri upisu u osnovnu školu obavlja komisija sastavljena od pedagoga, psihologa i nastavnika škole.

Komisiju iz prethodnog stava imenuje Nastavničko vijeće osnovne škole.

Član 42.

Obrazovanje djece sa posebnim potrebama

Obrazovanje djece sa posebnim obrazovnim potrebama je od prioritarnog javnog interesa i sastavni je dio jedinstvenog obrazovnog sistema.

Specijalno obrazovanje organizira se i provodi u skladu s ovim zakonom.

Osnovni cilj specijalnog obrazovanja je da se svim učenicima daju iste mogućnosti učešća i uživanja koristi od obrazovanja i učešća u društvu, na način koji se zasniva na principu najboljeg interesa djeteta.

Specijalno obrazovanje odvija se u osnovnim školama, na osnovu principa integriranog obrazovanja, što znači da svi učenici, uključujući i učenike sa posebnim potrebama, imaju pravo da budu u redovnom razredu, a da je što je moguće više specijalno obrazovanje integralni dio obrazovnih aktivnosti u razredu.

Specijalno obrazovanje može se realizovati u manjim grupama u školi, ili kroz pojedinačni rad sa nastavnikom-specijalistom. U izuzetnim slučajevima, obrazovanje djeteta sa posebnim obrazovnim potrebama može se odvijati u specijalnoj školi ili drugoj ustanovi za odgoj i obrazovanje djece sa posebnim potrebama.

U prvi razred specijalne osnovne škole može se upisati školski obveznik do navršanih devet godina života, na osnovu mišljenja komisije iz člana 41. ovog zakona i sa navršanih devet godina života.

Uz obučavanje učenika i unapređivanje njihovih sposobnosti, da bi se što prije vratili u školu kojoj njihovo područje stanovanja gravitira, specijalne škole odgovorne su i za obučavanje nastavnika za rad sa djecom sa posebnim potrebama, i obučavanje i informisanje roditelja učenika sa posebnim potrebama, u cilju povratka i zadržavanja učenika u školi kojoj gravitira njihovo područje stanovanja.

Član 43.

Kada u toku školovanja u razvoju učenika nastupe promjene koje zahtijevaju prijelaz iz osnovne škole u specijalnu osnovnu školu i obrnuto, škola će uputiti učenika u toj školskoj godini Komisiji za ocjenjivanje sposobnosti djece sa posebnim obrazovnim potrebama.

Na osnovu nalaza i mišljenja Komisije iz prethodnog stava ovog člana, učenik se upisuje u odgovarajuću osnovnu školu, o čemu se obavještava Ministarstvo.

Član 44.

Učenici sa posebnim obrazovnim potrebama imaju pravo na trajanje školovanja kako je propisano članom 6. ovog zakona.

Škola je odgovorna za omogućavanje sticanja osnovnog obrazovanja učenika sa posebnim obrazovnim potrebama.

Ustanovljenje i opis posebnih obrazovnih potreba, cilj i opći plan zadovoljenja obrazovnih potreba utvrđuje škola u saradnji sa roditeljima učenika.

Škola može, uz prethodnu saglasnost Ministarstva angažovati nastavnike i stručne saradnike radi realizacije posebnih programa osnovnog obrazovanja učenika sa posebnim obrazovnim potrebama.

Učenici sa posebnim obrazovnim potrebama u skladu sa stavom 3. ovog člana imaju pravo na individualni nastavni plan i program, kojim se utvrđuju aktivnosti i ciljevi obrazovnih potreba učenika.

Roditelji svakog polugodišta dobijaju pismeni izvještaj, kojim se opisuju postignuti rezultati učenika u odnosu na ciljeve iz plana zadovoljenja obrazovnih potreba.

Član 45.

Osnivač osnovne škole obezbjeđuje sredstva za realizaciju posebnih programa i prilagođvanje školskog okruženja učenicima sa posebnim obrazovnim potrebama.

Član 46.

U realizaciji posebnih programa iz člana 44. ovog zakona osnovna škola može ostvariti saradnju sa specijalnom osnovnom školom radi edukacije nastavnika putem seminara, obuke na radnom mjestu u kraćim ili dužim periodima, pojedinačnim instrukcijama i drugim aktivnostima koje za cilj imaju da pomognu školama u obrazovanju učenika sa posebnim obrazovnim potrebama.

Član 47.

Osnovno obrazovanje odraslih

Osobe starije od 15 godina koje ne pohađaju osnovnu školu (u daljem tekstu: odrasli) mogu osnovno obrazovanje stjecati po nastavnom planu i programu za odrasle.

Nastavni plan i program za odrasle donosi Ministarstvo uz saglasnost Agencije za nastavne planove i programe.

Nastavnim planom i programom za odrasle utvrđuju se ciljevi, zadaci, sadržaj i trajanje obrazovanja, sedmični i godišnji fond časova i drugi oblici obrazovnog rada, kao i način i oblik izvođenja nastave.

Osnovno obrazovanje odraslih mogu steći pohađanjem nastave ili polaganjem ispita.

Vrijeme upisa ili prijave za ispite određuje školski odbor.

Osnovna škola podnosi osnivaču izvještaj o upisu odraslih najkasnije deset dana nakon početka nastave.

Finansijska sredstva potrebna za održavanje nastave i polaganje ispita osiguravaju kandidati koji stiču obrazovanje ili drugo pravno ili fizičko lice za čije potrebe se vrši obrazovanje, u skladu sa propisima koje donosi ministar.

O završenim pojedinim razredima i završenom osnovnom obrazovanju osnovna škola izdaje svjedodžbu.

Član 48.

Praćenje, vrednovanje i ocjenjivanje učenika

Praćenje, vrednovanje i ocjenjivanje učenika u osnovnoj školi je kontinuirano, u toku cijele školske godine.

Ocjene su brojčane.

Brojčane ocjene iz predmeta su: odličan (5), vrlo dobar (4), dobar (3), dovoljan (2) i nedovoljan (1).

Agencija za standarde i ocjenjivanje u obrazovanju propisuje standarde uspjeha učenika i ocjenjivanje postignutih rezultata.

Bliže propise o napredovanju, vrednovanju i ocjenjivanju učenika donosi ministar.

Član 49.

Uspjeh učenika i rezultati napredovanja učenika iz nastavnih predmeta svode se na kraju svakog polugodišta.

Opšti uspjeh učenika utvrđuje se na osnovu zaključenih ocjena iz predmeta.

Zaključnu ocjenu u razrednoj nastavi utvrđuje nastavnik razredne nastave.

Zaključne ocjene u predmetnoj nastavi utvrđuje razredno vijeće na prijedlog predmetnog nastavnika.

Prijedlog ocjene predmetnog nastavnika iz prethodnog stava ovog člana, po pravilu, treba potvrditi.

Zaključne ocjene na kraju drugog polugodišta u muzičkoj školi utvrđuje komisija koju obrazuje Nastavničko vijeće škole.

Nastavničko vijeće po okončanju prvog polugodišta i na kraju školske godinena analizira rad i rezultate rada učenika, odjeljenja, razrednih vijeća, nastavnika i škole u cjelini.

Član 50.

Opšti uspjeh učenika utvrđuje se na osnovu prosjeka prolaznih ocjena iz svih predmeta, iz kojih su ocjene brojčane.

Učenik je sa uspjehom završio razred:

- odličan (5) ako je postigao prosječnu ocjenu najmanje 4,50

- vrlo dobar (4) ako je postigao prosječnu ocjenu najmanje 3,50

- dobar (3) ako je postigao prosječnu ocjenu najmanje 2,50

- dovoljan (2) ako je postigao prosječnu ocjenu najmanje 2,00, a nema nedovoljnih ocjena.

Učenik koji ima jednu ili više nedovoljnih ocjena utvrđuje se opšti uspjeh nedovoljan.

Opšti uspjeh učenika utvrđuje se aritmetičkom sredinom svih nastavnih predmeta izračunatom na dvije decimale.

Na osnovu opšteg uspjeha utvrđuje se redosljed uspjeha učenika u odjeljenju, razredu i školi.

Učenik, koji završi osnovu školu po najsloženijem programu i ima najbolji opšti uspjeh, proglašava se učenikom generacije škole.

Kriterije za proglašenje učenika generacije iz stava 6. ovog člana, donosi ministar.

Član 51.

Kada učenik duže vrijeme ne pohađa nastavu zbog bolesti ili drugih opravdanih razloga, može polaganjem ispita ili drugim oblikom nastavnog rada nadoknaditi izgubljeno vrijeme i steći osnovno obrazovanje u redovnom roku.

Razredni ispiti za učenike se organizuju ako je učenik izostao više od jedne polovine planiranih časova u drugom polugodištu.

Član 52.

Učenik od I do V razreda koji na kraju školske godine ima jednu nedovoljnu ocjenu, može nastaviti obrazovanje u narednom razredu, uz saglasnost razrednog vijeća i roditelja.

Ukoliko učenik iz stava 1. ovog člana sa uspjehom završi naredni razred, smatra se da je savladao i gradivo prethodnog razreda, a u protivnom, učenik ponavlja posljednji pohađani razred.

Učenik V razreda koji na kraju godine ima dvije nedovoljne ocjene i učenik od VI do IX razreda koji na kraju školske godine ima jednu ili dvije nedovoljne ocjene upućuje se na popravni ispit.

Učenik koji na kraju drugog polugodišta ima tri i više nedovoljnih ocjena upućuje se da ponovi razred.

Učenik može zadržati status redovnog učenika do navršene 18. godine života.

U slučaju neprimjernog odnosa prema učenju, nastavnicima, drugim učenicima, te školskoj imovini, učenik može, po odluci Nastavničkog vijeća, izgubiti status redovnog učenika osnovne škole kada navršši 15. godina života.

Član 53.

Polaganje popravnih, dopunskih i razrednih ispita u osnovnoj školi vrši se pred komisijom koju obrazuje Nastavničko vijeće škole.

U slučaju nepravilno provedenih ispita Nastavničko vijeće može ispit poništiti.

Bliže propise o organizovanju, načinu polaganja popravnih, dopunskih i razrednih ispita donosi ministar.

Član 54.

Roditelj, odnosno staratelj učenika ima pravo prigovora na utvrđenu ocjenu ili opšti uspjeh na kraju drugog polugodišta, odnosno na kraju školske godine.

Prigovor se podnosi Nastavničkom vijeću škole u roku od tri dana od dana saopštavanja uspjeha učenika, učeniku, roditelju ili staratelju učenika.

Nastavničko vijeće u roku od tri dana odlučuje o prigovoru iz prethodnog stava.

Kada Nastavničko vijeće usvoji prigovor, obrazovat će komisiju koja će provjeriti znanje učenika u roku od dva dana.

Ocjena komisije je konačna.

Prigovorom se može zahtijevati izuzeće predmetnog nastavnika u radu komisije.

Član 55.

Učenik koji pokazuje izuzetne sposobnosti i ima odličan uspjeh, može u toku jedne školske godine završiti dva razreda, pod uslovom i na način utvrđen Pravilima škole.

Član 56.

U osnovnoj školi ocjenjuje se vladanje učenika.

Ocjene iz vladanju su: primjerno, vrlo dobro, dobro, zadovoljava i loše.

Ocjenu iz vladanja u razrednoj nastavi utvrđuje nastavnik razredne nastave, a u predmetnoj nastavi odjeljsko vijeće na prijedlog razrednika.

Član 57.

Učeniku, koji u toku osmogodišnjeg, odnosno devetogodišnjeg osnovnog obrazovanja i odgoja po najsloženijem nastavnom planu i programu postigne, pored odličnog uspjeha iz svih nastavnih predmeta i primjernog vladanja, vrhunske rezultate, izdaje se posebna diploma za postignute rezultate.

Najsloženiji nastavni plan i program osnovne škole podrazumijeva program redovne nastave u kojem je postignut odličan uspjeh iz svih nastavnih predmeta i primjerno vladanje u svim razredima osnovne škole, program dodatne nastave, program slobodnih aktivnosti kao i postignuti značajni rezultati na takmičenjima, smotrama i drugim vannastavnim aktivnostima.

Obrazac posebne diplome iz stava 1. ovog člana propisuje ministar.

Član 58.

Ako učenik iz zdravstvenih razloga ne može učestvovati u nekoj fizičkoj aktivnosti ili vježbi, ili ako bi takva vježba mogla ugroziti njegovu zdravlje, učenik će biti privremeno ili trajno oslobođen od takvih aktivnosti. Ocjena koju postigne učenik iz sadržaja od kojih nije oslobođen služi kao osnov za utvrđivanje ocjene iz tog predmeta.

Odluku o oslobađanju učenika od određenih aktivnosti na period duži od dvije sedmice donijet će Nastavničko vijeće škole, na preporuku nadležne zdravstvene ustanove.

Član 59.

Škole, zajedno sa ustanovama za socijalnu zaštitu, prate socijalne probleme među učenicima i poduzimaju mjere u cilju osiguravanja da svaki učenik dobije pomoć i savjet potreban za prevazilaženje takvih problema.

Dijete koje stanuje u ustanovi za socijalnu zaštitu pohađa školu koja je najbliža toj ustanovi.

Član 60.

Pedagoška dokumentacija i evidencija i javne isprave

Osnovna škola je obavezna voditi dokumentaciju i evidenciju o odgojno-obrazovnoj djelatnosti: matičnu knjigu, registar uz matičnu knjigu, ljetopis škole, zapisnike nastavničkog vijeća i drugu dokumentaciju te evidenciju utvrđenu ovim zakonom.

Bliže propise o načinu vođenja dokumentacije i evidencije u osnovnoj školi donosi ministar

Član 61.

Osnovna škola učeniku na početku školovanja izdaje učeničku knjižicu.

Učenička knjižica je javna isprava kojom se u toku osnovnog odgoja i obrazovanja dokazuje status učenika osnovne škole.

Član 62.

O završenom osnovnom obrazovanju po odgovarajućem nastavnom planu i programu osnovne škole, učeniku se izdaje svjedodžba.

Uz svjedodžbu o završenoj osnovnoj školi, učeniku se izdaje uvjerenje o završenom V, VI, VII i VIII razredu osnovne škole, te list profesionalne orijentacije.

Umjesto uvjerenja i svjedodžbe sa ocjenama, učeniku sa posebnim obrazovnim potrebama škola izdaje pismeni godišnji izvještaj koji opisuje postignute rezultate učenika u odnosu na ciljeve iz plana.

Član 63.

Radi podsticanja na što kvalitetniji uspjeh u odgojno-obrazovnom radu, učeniku se dodjeljuju pohvale i nagrade pod uslovima i na način utvrđen pravilima škole.

Član 64.

Odgojno-disciplinske mjere

Učeniku koji se neprimjerno odnosi prema učenju, nastavnicima, drugim učenicima, slobodnim aktivnostima, te školskoj imovini, mogu se izreći odgojno-disciplinske mjere.

Odgojno-disciplinske mjere su:

- ukor razrednika,
- ukor razrednog vijeća,
- ukor direktora,
- ukor Nastavničkog vijeća i premještaj u drugo odjeljenje iste škole i
- premještaj u drugu najbližu osnovnu školu na području iste općine.

Izrečena odgojno-disciplinska mjera povlači snižavanje ocjene iz vladanja.

Odgojno-disciplinska mjera vrijedi za školsku godinu u kojoj je izrečena, a može se u toku školske godine ublažiti ili ukinuti.

Bliži propis o povredama discipline, postupku za utvrđivanje disciplinske odgovornosti učenika, naknadi pričinjene materijalne štete, trajanju izrečene odgojno-disciplinske mjere, ublažavanju i ukidanju, te posljedičnom odnosu na ocjene iz vladanja učenika donosi ministar.

Član 65.

Učenici osnovne škole obrazuju Zajednicu učenika odjeljenja i Vijeće učenika škole.

Zajednica učenika odjeljenja i Vijeće učenika škole: promovira interese škole u zajednici na čijoj teritoriji se škola nalazi, predstavlja stavove učenika školskom odboru, podstiče angažman učenika u radu škole, informira školski odbor o svojim stavovima kad ocijeni da je to potrebno, ili po zahtjevu školskog odbora izjašnjava se o pitanjima koja se odnose na rad i upravljanje školom.

Bliže odredbe o obrazovanju i radu zajednice učenika i vijeća učenika iz prethodnog stava, kao i o drugim pravima, obavezama učenika u odgojno-obrazovnom radu utvrđuju se Pravilima osnovne škole.

V - PRAVA I OBAVEZE RODITELJA

Član 66.

Roditelji imaju pravo i obavezu starati se o obrazovanju svoje djece. Pravo je roditelja da, u skladu s njihovim uvjerenjima o tome šta je u najboljem interesu njihove djece, koliko je to dostupno, odaberu vrstu obrazovanja koju će njihova djeca sticati, pod uslovom da je takvim izborom ostvareno pravo djeteta na odgovarajuće obrazovanje. Roditelji imaju pravo odabrati da svoju djecu obrazuju u

javnoj ili privatnoj školi. Privatne škole, u pogledu uslova i procedura, osiguravaju jednake mogućnosti za upis svim učenicima..

U ostvarivanju svojih prava, roditelji ne mogu ograničiti prava svoje djece da imaju pristup i uživaju korist od obrazovanja primjerenog njihovom uzrastu i sposobnostima.

Svoje pravo na izbor obrazovanja djece roditelji ne mogu ostvarivati na način kojim se promoviraju predrasude na rasnoj, spolnoj, nacionalnoj, jezičkoj, vjerskoj i svakoj drugoj osnovi kao i na način protivan ovom zakonu.

Član 67.

Roditelji su obavezni svojoj djeci osigurati redovno pohađanje osnovne škole tokom perioda trajanja obaveznog obrazovanja. U slučaju nemara i neodgovornog odnosa prema ovoj obavezi roditelji podliježu sankcijama u skladu sa zakonom.

Pravo i obaveza roditelja je redovno informisanje, konsultiranje i praćenje obrazovnog napretka svoje djece.

Roditelji imaju pravo i obavezu, u interesu svoje djece i putem svojih predstavnika u školskim organima i tijelima ili putem svojih asocijacija, na svim nivoima odlučivanja, učestvovati u odlučivanju o pitanjima od značaja za rad škole i funkcionisanje obrazovnog sistema uopće.

Član 68.

Roditelji učenika imaju pravo, a škola obavezu, pomoći roditeljima da osnuju vijeće roditelja.

Vijeće roditelja: promovira interese škole u zajednici u kojoj se škola nalazi; predstavlja stavove roditelja učenika školskom odboru ili bilo kojoj drugoj zainteresovanoj strani; podržava aktivno učešće roditelja i zajednice u radu škole; obavještava školski odbor i druge zainteresovane strane o stavovima vijeća roditelja kad god to smatra neophodnim, ili po zahtjevu odbora ili druge zainteresovane strane izjašnjava se o svim pitanjima vezanim za rad i rukovođenje školom; utvrđuje prijedlog člana upravnog odbora iz reda roditelja; učestvuje u pripremi i realizaciji odgovarajućih projekata koji podržavaju i promoviraju obrazovni rad u školi; razvija komunikaciju i odnose između učenika, nastavnika, roditelja i lokalne zajednice

Bliži propis o proceduri osnivanja i načinu rada Vijeća roditelja donosi ministar.

Član 69.

Roditelji, nastavnici i učenici osnovne škole mogu formirati Vijeće škole.

Vijeće škole: promovira kulturnu i javnu djelatnost škole u zajednici u kojoj se škola nalazi.

Bliži propis o proceduri osnivanja i načinu i rada Vijeća škole donosi ministar.

VI - NASTAVNICI, STRUČNI SARADNICI I SARADNICI

Član 70.

Poslove odgoja i obrazovanja u osnovnoj školi obavljaju nastavnici, stručni saradnici i saradnici.

Nastavnim planom i programom, u zavisnosti od vrste osnovne škole, utvrđuje se odgovarajuća stručna sprema nastavnika razredne i predmetne nastave i stručnog saradnika.

Za nastavnika razredne nastave, nastavnim planom i programom iz stava 1. ovog člana, utvrđuje se najmanje VI stepen stručne spreme i položen stručni ispit.

Nastavnik koji ispunjava uslove utvrđene nastavnim planom i programom za osnovnu školu i specijalnu osnovnu školu može obavljati i poslove odgajatelja u domovima učenika.

Za obavljanje pedagoških i pedagoško-psiholoških poslova osnovna škola ima pedagoga i bibliotekara, a po potrebi, uz saglasnost Ministarstva, može angažovati psihologa, socijalnog radnika, ljekara i stručnjake drugih specijalnosti.

Član 71.

Nastavnici, stručni saradnici i saradnici biraju se na osnovu konkursa, koji raspisuje školski odbor.

Izuzetno, lica iz prethodnog stava, mogu se primiti u radni odnos na određeno ili neodređeno vrijeme bez konkursa:

- kada je prestala potreba za radom zaposlenika koji je zasnovao radni odnos na neodređeno vrijeme u drugoj školi (preuzimanje tehnološkog viška).

- ukoliko se po okončanju konkursne procedure ne bude mogao izabrati kandidat koji ispunjava uslove za izvođenje odgojno obrazovnog rada određenog predmeta, škola može primiti na određeni period ne duži od 90 dana lice koje ispunjava uslove utvrđene ovim zakonom.

- radi zamjene odsutnog zaposlenika škole može se primiti lice odgovarajućeg profila i stručne spreme do 90 dana.

Izuzetno, ako se po okončanju konkursa ne bude mogao izabrati kandidat u skladu sa stavom 2. ovog člana, direktor škole može, angažovati lice na poslove instruktivne nastave za pripremanje učenika za polaganje razrednog ispita.

Angažovanje lica iz prethodnog stava se viši u svojstvu zaposlenika na određeno vrijeme odnosno na period do kraja polugodišta, u skladu sa kriterijima koje donosi ministar.

Član 72.

Zaposlenici osnovne škole obavezni su izvršiti ljekarski pregled najkasnije do 30. septembra tekuće školske godine..

Troškovi ljekarskog pregleda padaju na teret Vlade Kantona, a odluku o visini troškova donosi Vlada na prijedlog resornog Ministarstva.

Lica koja boluju od zarazne ili duševne bolesti ne mogu raditi u osnovnoj školi.

Lice koja je pravosnažnom presudom osuđena za kazneno djelo koje s obzirom na prirodu kaznenog djela, takvo lice čini nesposobnim ili na drugi način nepodobnom za rad s djecom neće biti izabrano za nastavnika odnosno zaposlenika škole.

Ako se u toku školske godine ustanovi da je nastavnik obolio od zarazne ili duševne bolesti ili ima ozbiljne psihičke poremećaje, utvrđene od strane nadležne zdravstvene ustanove, biće oslobođen izvođenja nastave, odnosno obavljanja poslova koji podrazumijevaju rad sa djecom.

Član 73.

Pravilima osnovne škole utvrđuje se raspored radnog vremena nastavnika, stručnih saradnika i saradnika u okviru 40-satne radne sedmice.

Nastavnik u odviru 40-satne radne sedmice može imati najviše 25 nastavnih sati svih vrsta i oblika neposrednog odgojno-obrazovnog rada koji se ostvaruju u osnovnoj školi.

Izuzetno, nastavnik može na zahtjev direktora u toku jednog polugodišta raditi duže od nastavne norme do 6 nastavnih sati sedmično.

Norma nastavnih sati u nastavi kao i uslovi rada dužeg od nastavne norme utvrđuju se Pedagoškim standardima.

Član 74.

Nastavnici, stručni saradnici i saradnici koriste godišnji odmor po pravilu u toku ljetnog odmora učenika.

Godišnji odmor nastavnika, stručnih saradnika i saradnika koji su radili duže od 6 mjeseci traje od 01. jula do 15. avgusta.

Nastavnici, stručni saradnici i saradnici koji zbog bolovanja i drugih opravdanih razloga ne iskoriste godišnji odmor u vremenu utvrđenom stavom 2. ovog člana, mogu ga koristiti u trajanju od 18 do 30 radnih dana do 30. juna naredne godine.

Dužina trajanja godišnjeg odmora nastavnika, stručnih saradnika i saradnika bliže se uređuje Pravilnikom o radu škole.

Član 75.

Nastavnici imaju pravo i obavezu da organizuju i obavljaju neposredan odgojno-obrazovni rad, prate, podstiču i pomažu razvoj učenika, stručno se usavršavaju i izvršavaju druge zadatke, utvrđene ovim zakonom i Pravilima osnovne škole.

Član 76.

Lice, angažovano u školi na poslove nastavnika, stručnog saradnika i saradnika obavezno je u roku od jedne godine od dana angažovanja položiti stručni ispit.

Stručno osposobljavanje za samostalan odgojno-obrazovni rad lica iz stava 1. ovog člana traje 9 mjeseci, a stručni ispit dužan je položiti u roku od 3. mjeseca od dana sticanja uslova za polaganje stručnog ispita.

Stručni ispit polaže se pred stručnom komisijom koju imenuje ministar.

Program stručnog ispita, imenovanje i sastav komisije, način polaganja i izdavanje uvjerenja o položenom stručnom ispitu i vođenju evidencije o stručnom usavršavanju regulišu se bližim propisom koji donosi ministar.

Član 77.

Verifikovanje nastave nastavnika, stručnog saradnika i saradnika za vrijeme obavljanja odgojno-obrazovnog rada prije položenog stručnog ispita, vrši mentor.

Do momenta sticanja uslova za samostalan odgojno-obrazovni rad nastavnik, stručni saradnik i saradnik radi po instrukcijama i pod nadzorom mentora.

Član 78.

Za samostalno i uspješno izvršavanje poslova i ostvarivanje odgojno-obrazovnog rada nastavnici, stručni saradnici i saradnici ocjenjuju se jedanput u dvije godine.

Rezultati ocjenjivanja rada nastavnika, stručnih saradnika i saradnika u osnovnoj školi omogućavaju sticanje zvanja i napredovanje pod odgovarajućim uslovima.

Ocjenjivanje, napredovanje i stručno usavršavanje nastavnika, stručnih saradnika i saradnika utvrđuje se bližim propisom, koji donosi ministar.

Član 79.

Nastavnik može izgubiti pravo na dalji rad u nastavi ako nastavničko vijeće, Pedagoški zavod, koji vrši stručni nadzor ili prosvjetna inspekcija, utvrde da nastavnik ne izvršava svoje obaveze u skladu sa nastavnim planom i programom, ovim zakonom, drugim propisima i pravilima škole.

Član 80.

U slučaju prestanka prava nastavnika da obavlja neposredno odgojno-obrazovni rad u osnovnoj školi, nastavnik se može rasporediti na druge poslove, odnosno radne zadatke koji odgovaraju njegovoj stručnoj spremi.

Kada nastavnik kome je prestalo pravo da izvodi nastavu ne bude raspoređen na druge poslove ili ne zasnuje radni odnos u drugoj odgojno-obrazovnoj ustanovi ili kod drugog pravnog lica ili na drugi način ne osigura zaposlenje, otkazuje se ugovor o radu, s tim da ima pravo na otkazni rok u skladu sa Zakonom o radu i Kolektivnim ugovorom za djelatnost osnovnog obrazovanja.

VII – STRUČNI NADZOR

Član 81.

Stručni nadzor se vrši nad radom, organizacijom, izvodenjem nastave i drugih oblika odgojno-obrazovnog rada, radom nastavnika, stručnih saradnika i saradnika u svim osnovnim školama radi kontinuiranog unapređenja odgojno-obrazovnog rada, a u cilju provjere da li učenici dostižu standarde uspjeha koje utvrdi Agencija za standarde i ocjenjivanje.

Stručni nadzor, pored ostalog, obuhvata:

- praćenje primjene nastavnih planova i programa, odnosno ciljeva i zadataka, sadržaja, obima, oblika, metoda i postupaka odgojno-obrazovnog rada,
- praćenje rada nastavnika, stručnih saradnika i saradnika u nastavi, kao i rada direktora osnovne škole,
- pružanje stručne pomoći u planiranju, programiranju i organizovanju odgojno-obrazovnog rada,

Osnovna škola dužna je omogućiti nesmetano obavljanje stručnog nadzora i uvid u dokumentaciju i evidenciju koja se vodi u školi.

Član 82.

Stručni nadzor vrši Pedagoški zavod Tuzla.

Pedagoški zavod u okviru svoje djelatnosti obavlja sljedeće poslove:

- izrada standarda i normativa za osnovne škole i praćenje nivoa postignuća učenika;
- kreiranje prijedloga nastavnih planova i programa i praćenje implementacije;

- kontinuirano pedagoško i stručno usavršavanje nastavnika i stručnih saradnika;
- stvaranje baze podataka u cilju evaulacije obrazovnog procesa;
- određivanje potreba i koncepcije udžbeničke literature i indikatora kvaliteta izvođenja;
- izrada programa obrazovanja odraslih u skladu sa zahtjevima tržišta rada;
- poboljšanje nastavne prakse i uvođenje inovacija u nastavni proces;
- uvođenje metoda inkluzije u osnovne škole,
- vrši druge poslove u skladu sa zakonom i općim aktima Ministarstva i Pedagoškog zavoda.

Član 83.

O obavljenom stručnom nadzoru, Ministarstvu i nastavničkom vijeću osnovne škole podnosi se izvještaj, koji utiče na ocjenjivanje rada i napredovanje nastavnika, stručnog saradnika i saradnika. Bliži propis o vršenju stručnog nadzora donosi ministar.

VIII - UPRAVLJANJE

Član 84.

Organ upravljanja u osnovnoj školi je školski odbor, a organ rukovođenja je direktor osnovne škole.

Član 85.

Osnovnom školom upravlja školski odbor koji broji pet članova.

Članove školskog odbora osnovne škole imenuje osnivač.

Dva člana školskog odbora imenuju se iz reda nastavnika i stručnih saradnika, dva člana iz reda roditelja i staratelja učenika, a jedan član je predstavnik osnivača.

Direktor i pomoćnik direktora osnovne škole ne mogu biti imenovani u školski odbor osnovne škole.

Sastav školskog odbora mora odražavati nacionalnu strukturu učenika i roditelja, školskog osoblja i lokalne zajednice, onako kako ona izgleda u momentu imenovanja školskog odbora.

Prilikom imenovanja školskog odbora, ministar je dužan voditi računa o ravnopravnoj zastupljenosti spolova.

Članove školskog odbora osnovne škole, čiji je osnivač Skupština Kantona, na prijedlog ministra u ime osnivača imenuje i razrješava Vlada Kantona.

Članovi školskog odbora imenuju se na period od četiri godine.

Po isteku ovog perioda isto lice može biti ponovo imenovano za člana školskog odbora.

Vršenje dužnosti člana školskog odbora je dobrovoljno i bez naknade.

Osnivač, odnosno Vlada Kantona, može razriješiti člana školskog odbora osnovne škole i prije vremena na koje je imenovan ako utvrdi da je odgovoran za neuspješan i nezakonit rad osnovne škole, na njegov lični zahtjev i u drugim slučajevima predviđenim pravilima škole.

Član 86.

Školski odbor, pored poslova utvrđenih u ovom zakonu, obavlja i slijedeće poslove:

- utvrđuje potrebu za prijemom zaposlenika u radni odnos, uz saglasnost Ministarstva,
- odlučuje o prestanku prava nastavnika, stručnih saradnika i saradnika na dalji odgojno-obrazovni rad,

- razmatra izvještaj direktora osnovne škole o upisu učenika u prvi razred osnovne škole,
- donosi finansijski plan i usvaja godišnji obračun,
- razmatra ostvarivanje godišnjeg programa rada i realizaciju nastavnog plana i programa,
- usvaja izvještaje o finansijskom poslovanju,
- usmjerava, kontroliše i ocjenjuje rad direktora,
- odlučuje o prigovoru roditelja, odnosno staratelja učenika na rad nastavnika, stručnih saradnika i saradnika,
- odlučuje, na prijedlog Nastavničkog vijeća i direktora osnovne škole, o prigovorima nastavnika i stručnih saradnika izjavljenim na ocjenu o radu,
- razmatra prijedloge i preporuke Nastavničkog vijeća,
- odlučuje o prigovorima zaposlenika na odluke direktora o pravima i obavezama iz radnog odnosa,
- donosi akt o unutrašnjoj organizaciji i sistematizaciji i druge opće akte škole,
- rješava pitanja odnosa sa osnivačem,
- odgovara osnivaču za rezultate rada osnovne škole,
- podnosi osnivaču najmanje jedanput godišnje izvještaj o radu i poslovanju osnovne škole i
- vrši druge poslove utvrđene Pravilima osnovne škole.

Član 87.

Osnovnom školom rukovodi direktor, koji se imenuje na vrijeme od četiri godine.

Za direktora osnovne škole može biti imenovano lice koje, pored opštih uslova, u pogledu stručne spreme, ispunjava i uslove za nastavnika ili pedagoga i ima najmanje pet godina radnog iskustva u nastavi, odnosno u osnovnoj školi na pedagoško-psihološkim poslovima, a naročito se ističe svojim radom u pedagoškoj teoriji i praksi.

Član 88.

Školski odbor raspisuje konkurs za direktora osnovne škole koji se objavljuje u sredstvima javnog informisanja.

Konkurs za direktora osnovne škole sadrži odgovarajuće uslove iz prethodnog člana, trajanje konkursa, postupak i trajanje izbora kandidata i način obavještavanja kandidata o rezultatima konkursa.

Kandidat za direktora osnovne škole, uz prijavu na konkurs, dostavlja i svoj program rada i razvoja škole za period na koji se imenuje.

Direktora osnovne škole kao javne ustanove imenuje školski odbor, uz prethodno pribavljeno stručno mišljenje Pedagoškog zavoda i saglasnost Ministarstva i uz neposredni izbor od strane zaposlenika škole i roditelja učenika škole.

Ministar može, u cilju ostvarivanja zaštite ljudskih prava, a naročito nacionalne zastupljenosti i ravnopravnosti spolova uskratiti davanje saglasnosti na listu kandidata za izbor i imenovanje direktora škole.

Direktora privatne i međunarodne osnovne škole imenuje školski odbor uz prethodno pribavljeno stručno mišljenje Pedagoškog zavoda i saglasnost osnivača.

Isto lice može biti imenovano za direktora osnovne škole najviše dva puta uzastopno.

Zaposleniku koji je imenovan za direktora osnovne škole, škola u kojoj je bio zaposlen dužna je, na njegov zahtjev obezbijediti mirovanje njegovih prava i obaveza iz radnog odnosa a najduže 4 godine od dana imenovanja.

Postupak i procedura izbora direktora osnovne škole bliže se uređuje posebnim propisom koji donosi ministar.

Član 89.

Ako se po okončanju konkursne procedure ne izabere direktor, školski odbor osnovne škole imenuje vršioca dužnosti direktora bez konkursa.

Vršilac dužnosti direktora ima sva prava i dužnosti direktora škole.

Vršilac dužnosti imenuje se na period do šest mjeseci.

Član 90.

Direktor osnovne škole, pored poslova i zadataka utvrđenih zakonom, obavlja i slijedeće poslove:

- predlaže program odgojno-obrazovnog rada i aktivnosti za unapređivanje tog rada u okviru godišnjeg programa rada,
- odlučuje o prijemu zaposlenika u radni odnos,
- odlučuje o raspoređivanju zaposlenika na poslove u skladu sa opštim aktima škole,
- podnosi izvještaj o uspjehu i postignutim rezultatima odgojno-obrazovnog rada, kao i materijalnom poslovanju osnovne škole, Upravnom odboru škole, osnivaču, Pedagoškom zavodu i Ministarstvu i
- obavlja i druge poslove predviđene Pravilima škole i ovim zakonom.

Član 91.

Školski odbor osnovne škole može razriješiti direktora i prije isteka vremena na koje je imenovan:

- na zahtjev direktora,
- ako utvrdi da je rad direktora neuspješan ili nezakonit,
- ako utvrdi da je odgovoran za neuspješan ili nezakonit rad osnovne škole,
- i u drugim slučajevima predviđenim zakonom, podzakonskim aktima i pravilima osnovne škole.

Prijedlog za provođenje postupka utvrđivanja odgovornosti direktora iz razloga utvrđenih stavom 1. alineja 2 i 3 ovog člana, može dati osnivač, Vlada kantona, Ministarstvo, Pedagoški zavod, predsjednik ili 2 člana školskog odbora. Školski odbor može donijeti odluku o prijevremenom razrješenju direktora po okončanju postupka utvrđivanja odgovornosti i uz saglasnost osnivača privatne i međunarodne škole, odnosno Ministarstva za školu u statusu javne ustanove.

Član 92.

Rad direktora osnovne škole ocjenjuje školski odbor i Pedagoški zavod.

Ukoliko je rad direktora osnovne škole ocijenjen uspješnim ili naročito uspješnim nakon isteka mandata stiže više stručno zvanje.

Član 93.

Osnovna škola koja ima više od 25 odjeljenja, može na poslovima rukovođenja, opštim aktom utvrditi poslove pomoćnika direktora, u skladu sa Pedagoškim standardima.

Za pomoćnika direktora osnovne škole može biti imenovano lice koje ispunjava uslove za direktora osnovne škole iz člana 87. ovog zakona.

Imenovanje pomoćnika direktora vrši školski odbor, na prijedlog direktora, iz reda nastavnika škole.

Postupak imenovanja pomoćnika direktora i ovlaštenja i dužnosti utvrđuju se opštim aktom škole.

Član 94.

U općinama na području Kantona koje imaju pet i više osnovnih škola, Ministarstvo obrazuje aktiv direktora osnovnih škola.

Aktiv direktora osnovnih škola može se formirati za dvije ili više općina.

Aktive direktora čine direktori osnovnih škola sa područja jedne ili više općina.

Aktom o obrazovanju aktiva direktora utvrđuje se sastav i poslovi aktiva direktora.

Aktiv direktora donosi Poslovnik o radu kojim se uređuje način rada.

IX - STRUČNI ORGANI

Član 95.

U osnovnoj školi obrazuju se stručni organi:

- Nastavničko vijeće koje sačinjavaju svi nastavnici i stručni saradnici škole,
- Razredno vijeće koje sačinjavaju nastavnici razreda,
- Stručni aktivni nastavnika određenih nastavnih oblasti i
- Pedagoško vijeće.

Član 96.

Radom Nastavničkog vijeća rukovodi direktor osnovne škole.

Nastavničko vijeće obavlja slijedeće poslove:

- donosi odluke o organizaciji odgojno-obrazovnog rada,
- prati ostvarivanje nastavnog plana i programa i preduzima mjere za njegovo izvršavanje i o tome podnosi izvještaj školskom odboru,
- utvrđuje prijedlog i razmatra realizaciju godišnjeg programa rada škole, program stručnog usavršavanja nastavnika i stručnih saradnika, program rada stručni organa i komisija,
- vrši izbor oblika nastave, i saglasno tome, vrši raspored učenika i podjelu predmeta na nastavnike, odnosno vrši raspored rada u 40 satnoj radnoj sedmici,
- analizira uspjeh učenika i rad razrednih vijeća,
- određuje rukovodioce razrednih vijeća,
- analizira rad nastavnika, stručnih saradnika i saradnika i predlaže mjere za unapređivanje odgojno-obrazovnog rada,
- imenuje komisije za polaganje ispita,
- razmatra izvještaje o polaganju ispita,
- razmatra izvještaje o izvršenom stručnom nadzoru,
- preduzima odgovarajuće mjere i stara se o izvršenju tih mjera,
- odobrava završavanje dva razreda učeniku u toku jedne školske godine,
- stara se o profesionalnom usmjeravanju učenika,
- razmatra odgojno-disciplinske mjere i donosi odgovarajuće odluke i
- obavlja i druge poslove utvrđene zakonom i opštim aktom škole.

Član 97.

Razredno vijeće obavlja slijedeće poslove:

- prati razvoj učenika i, na osnovu toga, predlaže izbor programa,
- neposredno učestvuje u profesionalnoj orijentaciji učenika,
- odlučuje o programima nadarenih učenika, za učenike koji zaostaju u napredovanju i oblicima nastave koji će se primjenjivati u razredu u cjelini ili za pojedinačne grupe učenika ili učenike pojedinačno,
- usklađuje rad nastavnika u odgojno-obrazovnom procesu,
- utvrđuje zaključne ocjene učenika,
- analizira rad nastavnika, stručnih saradnika i saradnika i predlaže mjere za unapređivanje odgojno-obrazovnog rada učenika i
- vrši i druge poslove utvrđene zakonom i opštim aktom škole.

Član 98.

Sadržaj i način rada aktiva nastavnika, grupe nastavnih predmeta i razrednog starješine utvrđuje se Pravilima osnovne škole.

Sastav i način rada Pedagoškog vijeća bliže se uređuje Pravilima škole.

X – AKTI

Član 99.

Osnovni opći akt osnovne škole su Pravila osnovne škole.

Osnovna škola ima i druge opće akte u skladu sa zakonom, podzakonskim aktima, Kolektivnim ugovorom i Pravilima osnovne škole.

Član 100.

Pravila osnovne škole sadrže odredbe koje se odnose na: naziv i sjedište osnovne škole, osnivača osnovne škole, obaveze osnovne škole prema osnivaču, djelatnost osnovne škole, način i uslove obavljanja djelatnosti, odnos prema korisnicima usluga, statusne promjene, način sticanja i raspoređivanja sredstava za rad, utvrđivanje vrste i oblika organizovanja odgojno-obrazovnog rada, utvrđivanje oblika i načina osnovnog obrazovanja odraslih, utvrđivanje oblika i načina obrazovanja djece sa posebnim obrazovnim potrebama, uslove za prijem nastavnika, stručnih saradnika i saradnika, način donošenja pravila o kućnom redu, način ostvarivanja saradnje škole sa roditeljima, odnosno starateljima učenika, sticanje i raspoređivanje sredstava, postupak i utvrđivanje specifičnih sadržaja u okviru nastavnih planova i programa, organizovanje rada učeničkih zadruga u školi, postupak stručnog usavršavanja nastavnika, vrednovanje rada nastavnika, ocjenjivanje i postupak sticanja višeg stručnog zvanja, nadležnosti, prava, obaveze i odgovornosti, način izbora i broj članova školskog odbora, postupak imenovanja i razrješenja direktora, stručni organi škole i njihove nadležnosti, opšti akti i način njihovog donošenja, lica ovlaštena da pored direktora zastupaju školu i njihova ovlaštenja i odgovornosti, način ostvarivanja javnosti rada, ostvarivanje prava, obaveza i odgovornosti zaposlenika osnovne škole i druga pitanja značajna za rad osnovne škole.

XI - POTREBE I INTERESI DRUŠTVA U OSNOVNOM OBRAZOVANJU I ODGOJU

Član 101.

Potrebe i interesi društva u osnovnom odgoju i obrazovanju, u smislu ovog zakona, su:

- obezbijediti ostvarivanje prava svoj djeci na obrazovanje;
  - osnovno obrazovanje i odgoj školskih obveznika u osnovnim školama,
  - osnovno obrazovanje i odgoj školskih obveznika u specijalnim osnovnim školama
  - odgoj i osnovno obrazovanje školskih obveznika u specijalnim zavodima,
  - dodatno obrazovanje nadarenih učenika u osnovnim školama, osnovnim muzičkim školama, odnosno odjeljenjima tog obrazovanja u osnovnim školama,
  - osnovno obrazovanje odraslih,
  - stručno usavršavanje nastavnika i
  - izdavanje udžbenika, priručnika i druge stručne literature za potrebe osnovne škole.
- U školama je zabranjeno djelovanje političkih stranaka i njihovih ogranaka.

Član 102.

Osnovna škola stiče sredstva za rad iz sredstava osnivača, budžeta Kantona, od naknade za obavljanje intelektualnih, obrazovnih i drugih usluga, od ličnog učešća korisnika usluga, prodajom vlastitih materijalnih dobara i iz drugih izvora, pod uslovima određenim zakonom ili aktom o osnivanju osnovne škole.

Član 103.

Osnovna škola može sticati prihod i:

- donacijama pravnih i fizičkih lica i humanitarnih organizacija,
- iz legata, poklona i zavještanja i
- prodajom vlastitih proizvoda i vršenjem usluga.

XII – NADZOR

Član 104.

Nadzor nad provođenjem ovog zakona i propisa donesenih za njegovo provođenje vrši Ministarstvo.

XIII - KAZNENE ODREDBE

Član 105.

Novčanom kaznom od 1.000 do 4.000 KM kaznit će se za prekršaj osnovna škola:

1. ako ne omogući jednak pristup i jednake mogućnosti za obrazovanje svoj djeci (član 4. ovog zakona);
2. ako se učenicima i nastavnicima onemogući da u nastavi koriste bilo koji od službenih jezika Tuzlanskog kantona, onemogući upotreba latiničnog i ćiriličnog pisma i ako nastavu maternjeg jezika ne izvodi nastavnik verifikovan za izvođenje nastave tog jezika (član 7. ovog zakona);

3. ako onemogući stranim državljanima sticanje osnovnog obrazovanja u skladu sa zakonom (član 9. ovog zakona);
4. ako ograničava slobodu izražavanja vjerskih uvjerenja (član 10. ovog zakona);
5. ako otpočne sa radom prije nego što je upisana u Registar osnovnih škola koji vodi Ministarstvo (član 15. ovog zakona);
6. ako izda svjedodžbu ili drugu javnu ispravu o završenom obrazovanju prije nego što je upisana u Registar osnovnih škola (član 16. ovog zakona);
7. ako odbije primiti učenika sa svog školskog područja
8. ako odbije da primi učenika sa svog školskog područja, ako upiše učenika koji se doselio na područje škole bez prevodnice, koju popunjava škola iz koje je došao (član 19. ovog zakona);
9. ako izvodi nastavu po nastavnom planu i programu koji nije donio nadležni organ (član 24. ovog zakona);
10. ako, bez odluke organa uprave nadležnog za obrazovanje, prekine nastavu (član 33. ovog zakona);
11. ako ne dostavi godišnji program rada i izvještaj o uspjehu u učenju i vladanju nadležnim organima u propisanom roku (član 34. ovog zakona);
12. ako organizuje manifestaciju u osnovnoj školi suprotno odredbama člana 35. stav 4. ovog zakona;
13. ako ne omogući obavljanje pedagoško-metodičke prakse studenata JU Univerzitet u Tuzli u skladu sa članom 38. ovog zakona i propisom koji donosi ministar;
14. ako se u školi upotrebljavaju udžbenici i nastavna sredstva koja nije odobrio nadležni organ (član 39. ovog zakona);
15. ako škola ne izvrši upis učenika u periodu kako je utvrđeno u članu 40. ovog zakona;
16. ako ne uputi učenika na komisiju, u tekućoj godini, kada kod njega nastupe promjene koje zahtijevaju prijelaz iz osnovne škole u specijalnu osnovnu školu i obrnuto (član 43. ovog zakona);
17. ako ne omogući sticanje osnovnog obrazovanja učenika sa posebnim potrebama (član 44. stav 2. ovog zakona);
18. ako onemogući sticanje osnovnog obrazovanja odraslih (član 47. ovog zakona)
19. ako učeniku onemogući da polaganjem ispita završi razred ili stekne osnovno obrazovanje u redovnom roku (član 51. ovog zakona);
20. ako razredno vijeće ne razmatra mogućnost nastavka obrazovanja u narednom razredu učenika od I-V razreda osnovne škole (član 52. ovog zakona);
21. ako obavi ispite suprotno bližim propisima iz člana 53. ovog zakona.
22. ako onemogući učeniku oslobađanje od fizičkih aktivnosti ili vježbi u skladu sa ovim zakonom (član 58. ovog zakona);
23. ako učeniku ne izda učeničku knjižicu (član 61. ovog zakona);
24. ako ne izda uvjerenje o završenom V, VI i VII razredu odnosno V, VI, VII i VIII razredu ili svjedodžbu o završenom osnovnom obrazovanju;
25. ako onemogući formiranje Vijeća roditelja (član 68. ovog zakona);
26. ako u nastavnom procesu angažuje nastavnika, stručnog saradnika ili saradnika suprotno odredbama člana 71. ovog zakona;
27. Ako nastavnik ima više sati neposrednog odgojno- obrazovnog rada od broja sati utvrđenim članom 73. stav 1. i 2. ovog zakona.
28. ako ne omogući stručno osposobljavanje i polaganje stručnog ispita nastavniku, stručnom saradniku i saradniku u skladu sa ovim zakonom i propisom koji donosi ministar; (član 76. ovog zakona);

Za prekršaje iz prethodnog stava ovog zakona kaznit će se i odgovorno lice u osnovnoj školi novčanom kaznom od 400 do 1.500 KM.

Član 106.

Novčanom kaznom od 500 do 2.000 KM kaznit će se za prekršaj osnovna škola:

1. ako učenici imaju više od nastavnim planom i programom predviđenih nastavnih sati u toku jedne radne sedmice (član 31. ovog zakona);
2. ako ne produži nastavu kada nije realizovan godišnji fond nastavnih sati i realizovani programski sadržaji (član 32. ovog zakona);
3. ako organizuje izlet, ekskurziju, logorovanje, školu u prirodi suprotno Načelima (član 36. ovog zakona);
4. ako ne vrši redovno praćenje, vrednovanje i ocjenjivanje učenika na način utvrđen ovim zakonom i bližim propisima koje donosi ministar (član 48., 49. i 50. ovog zakona);
5. ako ne vodi propisanu dokumentaciju i evidenciju (član 60. ovog zakona);
6. ako zaposlenici škole ne izvrše ljekarski pregled (član 72. ovo g zakona)
7. ako jedanput u dvije godine ne izvrši ocjenjivanje rada nastavnika (član 78. ovog zakona).

Za prekršaje iz prethodnog stava kaznit će se odgovorno lice u osnovnoj školi novčanom kaznom od 400 do 1.000 KM.

Član 107.

Novčanom kaznom od 200 do 1.000 KM kaznit će se za prekršaj roditelj, odnosno staratelj, ako ne upiše dijete u osnovnu školu, u skladu sa članom 6. ovog zakona, ako djetetu ograniči pristup obrazovanju odnosno ako djetetu onemogući redovno pohađanje nastave (član 66. i član 67. ovog zakona).

Ukoliko ni poslije izvršene kazne roditelj ne upiše dijete u osnovnu školu, odnosno ako dijete ne pohađa nastavu, kazna se ponavlja.

XIV - PRIJELAZNE I ZAVRŠNE ODREDBE

Član 108.

Postojeće osnovne škole su dužne da usklade svoju organizaciju, djelatnost i opća akta sa odredbama ovog zakona u roku od tri mjeseca od dana stupanja na snagu ovog zakona.

Ministar će, u roku od godinu dana od stupanja na snagu ovog zakona, donijeti bliže propise o:

- utvrđivanju kriterija iz člana 12, 13, 50. i 71.
- organizovanju izleta, ekskurzija i logorovanja (član 36 ovog zakona),
- osnivanju i radu eksperimentalnih osnovnih škola (član 37. ovog zakona),
- osnovnom obrazovanju odraslih (član 47. ovog zakona)
- praćenju, vrednovanju i ocjenjivanju učenika (član 48 ovog zakona)
- o kriterijima za proglašenje učenika generacije (član 50. ovog zakona),
- organizovanju i načinu polaganja ispita u osnovnoj školi (član 53. ovog zakona),
- uslovima sticanja i o obrascu posebne diplome o završenoj osnovnoj školi (član 57. ovog zakona),
- vođenju dokumentacije i evidencije u osnovnoj školi (član 60. ovog zakona),

- o materijalnoj i disciplinskoj odgovornosti učenika (član 64. ovog zakona),
  - o formiranju, te sadržaju i načinu rada Vjeća roditelja i Vjeća škole (član 68. i 69. ovog zakona),
  - programu i načinu polaganja stručnog ispita nastavnika, stručnih saradnika i saradnika osnovne škole (član 76. ovog zakona) i
  - ocjenjivanju, napredovanju i stručnom usavršavanju nastavnika, stručnih saradnika i saradnika (član 78. ovog zakona),
  - vršenju stručnog nadzora (član 83. ovog zakona),
  - postupku i proceduri izbora direktora.
- Postojeći podzakonski akti će se primjenjivati ukoliko nisu u suprotnosti sa ovim zakonom do donošenja akata iz prethodnog stava.

Član 109.

Ministarstvo će pristupiti donošenju:

- nastavnih planova i programa iz člana 24. ovog zakona, a do donošenja primjenjivat će se važeći nastavni planovi i programi.
- Pedagoških standarda i Normativa školskog prostora, opreme i nastavih sredstava iz člana 12. ovog zakona, a do njihovog donošenja primjenjivat će se važeći propisi.

Nastavni planovi i programi, Pedagoški standardi i odgovarajući normativi za osnovne škole i osnovne specijalne škole, iz prethodnog stava ovog člana, primjenjivat će se od I do IX razreda osnovne škole.

Član 110.

Pedagoški zavod će do kraja naredne školske godine donijeti Program cjelodnevnog boravka učenika u školi iz člana 28. ovog zakona i utvrditi Metodologiju za izradu Godišnjeg programa rada škole iz člana 34. ovog zakona.

Član 111.

Kanton će obezbijediti uslove za sukcesivno uvođenje devetogodišnjeg osnovnog obrazovanja učenika na području Tuzlanskog kantona, počev od školske 2004/2005. godine.

Učenici koji su započeli osnovno obrazovanje po nastavnom planu i programu osmogodišnjeg osnovnog obrazovanja nastavljaju obrazovanje po tom nastavnom planu i programu.

Član 112.

Lice sa završenom srednjom učiteljskom školom, zatečeno na poslovima nastavnika razredne nastave, sa najmanje dvadeset godina radnog iskustva neposredno u nastavi, položenim stručnim ispitom, može i dalje obavljati poslove nastavnika razredne nastave u nastavi od I do IV razreda osnovne škole.

Lice sa završenom srednjom muzičkom školom, odnosno školom za primijenjenu umjetnost, zatečeno na poslovima nastavnika muzičke odnosno likovne kulture, koje je položilo pedagoško-andragošku grupu predmeta, sa najmanje deset godina radnog iskustva neposredno u nastavi i

položenim stručnim ispitom, može i dalje izvoditi nastavu iz predmeta muzička, odnosno likovna kultura.

Član 113.

Stupanjem na snagu ovog zakona prestaje da važi Zakon o osnovnoj školi - Prečišćeni tekst ("Službene novine Tuzlanskog kantona" broj: 11/02).

Član 114.

Ovaj zakon stupa na snagu osmog dana od dana objavljivanja u "Službenim novinama Tuzlanskog kantona".

BOSNA I HERCEGOVINA
Federacija Bosne i Hercegovine
TUZLANSKI KANTON
SKUPŠTINA

Broj: _____
Tuzla, _____

PREDSJEDNIK

Amir Fazlić

O B R A Z L O Ž E N J E **uz Zakon o osnovnoj školi**

I - PRAVNI OSNOV

Pravni osnov za donošenja Zakona o osnovnoj školi sadržan je u poglavlju IV 2. član 24. c), a u vezi sa poglavljem III član 11.c) Ustava Tuzlansko-podrinjskog kantona ("Službene novine Tuzlansko-podrinjskog kantona", broj: 7/97. i 3/99 i "Službene novine Tuzlanskog kantona broj: 13/99. ,10/00. 14/02), kojima je utvrđeno da Skupština Kantona donosi zakone i ostale propise neophodne za izvršavanje nadležnosti Kantona, i da je Kanton posebno nadležan za "utvrđivanje i provođenje politike obrazovanja i vaspitanja".

II - RAZLOZI ZA DONOŠENJE ZAKONA

Obrazovanje ima značajnu ulogu u razvoju društva naročito ono koje je zasnovano na demokratskim principima i koje doprinosi da svaki pojedinac može živjeti i ostvarivati svoje potencijale u miru, uzajamnom poštivanju i toleranciji.

Prava i slobode zagarantovane Evropskom konvencijom o ljudskim pravima i osnovnim slobodama i njenim protokolima (posebno pravo na obrazovanje kako je predviđeno u članu 2. Protokola 1.), koje ima prioritet u primjeni nad svim ostalim zakonima, i s obzirom na prava i slobode zagarantovane međunarodnim sporazumima koje je potpisala Bosna i Hercegovina, te obaveze javnih organa koje proističu iz ovih sporazuma, predstavljaju jedan od značajnih razloga za usklađivanje propisa iz oblasti obrazovanja sa ovim dokumentima.

Obaveze koje je preuzela Bosna i Hercegovina nakon prijema u Vijeće Evrope i opredijeljenost za provođenje reformi postojećih paralelnih sistema obrazovanja u Bosni i Hercegovini, reforma obrazovnog sistema postavljena je kao visoko prioritetno pitanje na cijeloj teritoriji Bosne i Hercegovine. Tako je 30.06.2003. godine usvojen Okvirni Zakon o osnovnom i srednjem obrazovanju u Bosni i Hercegovini, kojim su postavljeni osnovni principi na kojima se mora zasnivati osnovno i srednje obrazovanje u Bosni i Hercegovini. U članu 59. stav 3. ovog zakona predviđeno je da se svi zakoni u entitetima, kantonima i Brčko Distriktu BiH, kao i drugi odgovarajući propisi iz oblasti obrazovanja moraju uskladiti sa odredbama ovog zakona, najkasnije u roku od šest mjeseci po stupanju na snagu ovog zakona.

U postupku usklađivanja entitetskih/kantonalnih zakona sa Okvirnim zakonom, kako bi postigli što viši stepen harmonizacije propisa iz oblasti osnovnog i srednjeg obrazovanja, u Bosni i Hercegovini od strane OSC-a i Ureda Vijeća Evrope formirana je radna grupa, od predstavnika Vijeća Evrope, OSC-a, entitetskih i kantonalnih Ministarstava obrazovanja koji su pripremili model-prototip entitetskog/kantonalnog zakona o osnovnom i srednjem obrazovanju. Tekst prototipa zakona je dostavljen svim Ministarstvima obrazovanja entiteta/kantona i Brčko Distriktu BiH, s ciljem da se odredbe iz teksta modela zakona inkorporiraju u tekst nacrtu entitetskih/kantonalnih zakona.

Imajući u vidu nova zakonska rješenja predviđena Okvirnim zakonom i obavezu usklađivanja kantonalnog zakona sa Okvirnim zakonom, zatim novine predviđene modelom-prototipom zakona,

Zakonom o radu i činjenicu da su pojedine odredbe postojećeg Zakona o osnovnoj školi postale prevaziđene smatramo da je potrebno usvojiti novi Zakon o osnovnoj školi.

Usklađivanje Zakona o osnovnoj školi sa naprijed navedenim propisima odnosi se posebno na:

- implementaciju dokumenata (konvencija i sporazuma) o pravima djeteta,
- omogućavanje jednakog pristupa obrazovanju svoj djeci,
- obrazovanje djece sa posebnim potrebama u osnovnim školama,
- obrazovanje djece pripadnika nacionalnih manjina,
- uvođenje devetogodišnjeg osnovnog obrazovanja,
- obrazovanje odraslih kao značajan vid sticanja osnovnog obrazovanja,
- značajnije učešće roditelja i lokalne zajednice u radu škole kroz osnivanje i rad vijeća roditelja, vijeća učenika, izbor direktora itd.
- nastavak procesa decentralizacije jačanjem ingerencija organa škole (menadžmenta i stručnih organa)
- novi stručni nadzor kao dio reforme obrazovanja
- usklađivanje statusa nastavnika, stručnih saradnika i drugih zaposlenikasa odredbama Zakona o radu itd.

Cijeneći samo dio navedenih novih zakonskih rješenja nesporno je da postoji dovoljno razloga za donošenje novog Zakona o osnovnoj školi i stavljanje van snage Zakona o osnovnoj školi - prečišćeni tekst ("Službene novine TK" broj: 11/02)

III - OBRAZLOŽENJE ZNAČAJNIJIH PRAVNIH RJEŠENJA

I - OPĆE ODREDBE.

Član 1. do 10.

Član 1. daje pregled strukture zakona, u pogledu pitanja koja reguliše, a naročito prava i obaveze učesnika u osnovnom odgoju i obrazovanju.

Članom 2 definiše se svrha obrazovanja, sa posebnim naglaskom na razvoj pojedinca i ulogu obrazovanja u općem, ekonomskom prosperitetu društva i poboljšanju životnog standarda svih građana. Budući da nivo ekonomskog, socijalnog, tehnološkog i kulturnog stanja zemlje u najvećem dijelu zavisi od nivoa i kvaliteta obrazovanja svih njenih građana, djelatnost obrazovanja predstavlja društveni prioritet.

Članom 3. utvrđuju se ciljevi u oblasti obrazovanja, s naglaskom na individualni razvoj, stvaranje pravičnog i efikasnog društva i naglaskom na ulogu obrazovanja u ekonomiji i prosperitetu društva. Ovim članom se takođe afirmira princip da je obrazovanje cjeloživotni proces, a osnovno obrazovanje je njegov dio.

Član 4. sadrži ključnu odredbu zakona kojom se predviđa i svakom djetetu osigurava jednakopravan i slobodan pristup i učešće u odgovarajućem obrazovanju, u smislu člana 4. Okvirnog zakona o osnovnom i srednjem obrazovanju u Bosni i Hercegovini (u daljem tekstu: Okvirni zakon) i člana 28. Konvencije o pravima djeteta.

Član 5. definiše osnovne pojmove u djelatnosti osnovnog obrazovanja

U skladu sa Konvencijom o pravima djeteta i članom 16. Okvirnog zakona u članu 6. ovog Zakona se utvrđuje obavezno i besplatno osnovno obrazovanje za svu djecu, u pravilu, od šeste do osamnaeste godine života. Period obrazovanja ne može biti kraći od devet godina. Obzirom da je Bosna i Hercegovina već započela proces reforme osnovnog obrazovanja, Tuzlanski Kanton će stvoriti uslove za sukcesivno uvođenje devetogodišnjeg obrazovanja počev od školske 2004/2005 godine.

Članom 7. se u obrazovni proces praktično implementiraju ustavne odredbe o jezicima i pismima konstitutivnih naroda Tuzlanskog kantona, kroz odredbu o njihovom ravnopravnom korištenju u pismenom i usmenom izražavanju i izučavanju službenih pisama u školama.

Član 8. uređuje prava nacionalnih manjina.

Tuzlanski kanton je multietnička i multikulturalna zajednica u kojoj, pored pripadnika konstitutivnih naroda, žive i pripadnici nacionalnih manjina. Kako je Bosna i Hercegovina potpisnica Okvirne konvencije o zaštiti prava nacionalnih manjina., ovim članom se osiguravaju njihova prava u okviru općeg prava na obrazovanje, naročito u pogledu obrazovanja na jeziku manjine, izučavanje maternjeg jezika i vlastite historije i kulture, njegovanja nacionalnog i kulturnog identiteta i dr. što je u skladu sa navedenom Okvirnom konvencijom.

U članu 9. predviđena je mogućnost da strani državljani i lica bez državljanstva mogu stjecati osnovno obrazovanje po odredbama ovog zakona na području Tuzlanskog kantona.

U članu 10. predviđeno je da vjerska uvjerenja predstavljaju jedno od osnovnih prava čovjeka koje se mora poštovati. Nepoštivanje uvjerenja drugih i netolerantnost prema drugim religijama može da ima teške posljedice za pojedinca i zajednicu. Radi toga škole trebaju imati posebnu ulogu kod promoviranja ovog principa s ciljem unapređenja kulture poštivanja ljudskih prava. U okviru svojih svakodnevnih aktivnosti uvodi se obaveza škola da njeguju i unapređuju vjersku slobodu, toleranciju i dijalog, te kod djece potiču osjećaj ponosa zbog njihovih vlastitih uvjerenja i poštivanja za uvjerenja drugih. Zabranjuje se primoravanje učenika da slušaju vjeronauku koja nije u skladu sa njihovim uvjerenjima i uvjerenjima njihovih roditelja, kao i poduzimanje bilo kakvih mjera od strane škole kojima bi se ograničavala sloboda izražavanja svojih ili upoznavanje drugih i drugačijih vjerskih uvjerenja.

II - OSNIVANJE I RAD OSNOVNE ŠKOLE

Članovi 11. do 18.

Član 11. predviđa da školu kao javnu ustanovu osnivaju nadležni organi vlasti i druge institucije pod određenim uslovima. Međutim, ovim odredbama se afirmira i pravo pojedinca, grupe i pravnih lica da osnuju privatnu školu, poštujući standarde uspostavljene od strane Ministarstva o osnivanju škola. Ovim članom je posebno naglašena zabrana osnivanja osnovne škole u svrhu promoviranja rasnih, nacionalnih, vjerskih, spolnih i drugih predrasuda.

U članu 12. utvrđena je obaveza osnivača da obezbjeđuje sredstva potrebna za osnivanje i rad osnovne škole u skladu sa Pedagoškim standardima i Normativima. Imajući u vidu stanje u Budžetu Kantona.

Odredbe člana 13. do 24. uređuju uslove za osnivanje osnovne škole, upis škole u sudski registar i registar Ministarstva, način utvrđivanja školskog područja i mogućnost izuzimanja djeteta od pohađanja određene škole kada je to u najboljem interesu djeteta.

U cilju poštivanja prava građana na izbor prebivališta, vrste obrazovanja, posebno je značajno osigurati uslove za nesmetano i slobodno kretanje. Ove odredbe se odnose na priznavanje svjedodžbi i diploma o stečenom obrazovanju na cijeloj teritoriji Bosne i Hercegovine, i mogućnost nastavka obrazovanja djece koji su započeli obrazovanje u inozemstvu.

U ovom poglavlju je uređen postupak i procedura prekida, odnosno prestanka rada osnovne škole i ostvarivanje prava djeteta na obrazovanje u slučaju kada je rad škole prekinut odnosno kada škola prestaje sa radom.

III - ODGOJNO-OBRAZOVNI RAD OSNOVNE ŠKOLE

Član 24. do 39.

Odgojno – obrazovni rad ostvaruje se na osnovu nastavnog plana i programa koje donosi ministar u skladu sa zajedničkom jezgrom nastavnih planova i programa u Bosni i Hercegovini. Naime, članom 48. Okvirnog zakona utvrđeno je da je Agencija za nastavne planove i programe nezavisno stručno tijelo zaduženo za implementaciju zajedničkog jezgra nastavnih planova i programa na svim nivoima obrazovanja.

U školama se takođe kao sastavni dio nastavnog plana i programa mogu realizirati specifični sadržaji čiji obim ne može biti veći od 30% u odnosu na zajedničko jezgro. Na ovaj način je zagarantovan nesmetan prelazak učenika iz jedne u drugu školu i nastavak daljeg obrazovanja na području cijele Bosne i Hercegovine.

Ovim odredbama je uređeno trajanje školske godine i obaveza škole da realizira nastavni plan i program u okviru utvrđenog fonda nastavnih sati. Takođe ove odredbe utvrđuju da škola odgojno-obrazovni rad, osim primjenom nastavnog plana i programa, realizuje i na osnovu godišnjeg programa rada škole. Tako su škole dužne donijeti godišnje programe rada i dostaviti Ministarstvu i Pedagoškom zavodu. Zatim, u ovom poglavlju predviđene su slobodne aktivnosti učenika, osnivanje i rad eksperimentalnih škola i obavljanje pedagoško-metodičke prakse studenata Univerziteta u Tuzli u osnovnim školama na području Tuzlanskog kantona.

Posebno su značajne odredbe koje se odnose na upotrebu udžbenika u školi. Tako je izričito naglašeno da se u školi mogu koristiti samo oni udžbenici čiju je upotrebu odobrilo Ministarstvo.

IV - UČENICI

U članu 42. do 46. uređeno je osnovno obrazovanje djece sa posebnim potrebama.

Savremena pedagoška teorija i praksa afirmira novi i drugačiji pristup obrazovanju djece sa posebnim i specijalnim obrazovnim potrebama (nadarena i talentovana djeca, djeca sa fizičkim i psihičkim smetnjama u razvoju, djeca povratnici, djeca iz nepotpunih porodica...). Bez obzira o kakvoj se vrsti «posebnosti» kod djece radi, taj novi pristup podrazumijeva njihovu integraciju i inkluziju u osnovnu školu/odjeljenje, odnosno obrazovanje po individualiziranim programima - programima prilagođenim njihovim mogućnostima i sposobnostima.

Samo u slučaju djece sa izrazitim i težim nedostacima i smetnjama u razvoju, pravo na obrazovanje ostvaruje se u specijalnim ustanovama. Ovakav pristup obrazovanju djece sa posebnim potrebama u saglasnosti je sa ustavnim principima i međunarodnim dokumentima «Standardna pravila za izjednačavanje uslova osobama sa invaliditetom» koja je Generalna skupština Ujedinjenih naroda usvojila 1993. godine».

Kako obrazovanje djece sa posebnim potrebama podrazumijeva poboljšanje kvaliteta nastavnih sadržaja, nastavnog procesa i učeničkih dostignuća u skladu sa potrebama ove kategorije djece, da bi se to postiglo neophodno je dobro obučiti kadar koji radi sa njima. Zbog toga je posebno naglašena edukacija nastavnika i predviđena saradnja osnovnih škola sa specijalnim osnovnim školama.

Član 47. sadrži osnovne odredbe o obrazovanju odraslih

Obrazovanje odraslih posebno dobija na težini nakon rata u Bosni i Hercegovini koji je imao za posljedicu prekidanje školovanja velikog broja djece.

Eliminisanje nepismenosti, omogućavanje nastavka školovanja i daljeg profesionalnog razvoja odraslih je značajan predušlov za sveukupni razvoj društva.

V – PRAVA I OBAVEZE RODITELJA

Član 66. do 69.

Navedeni članovi naglašavaju ulogu i prava roditelja u odnosu na obrazovanje djece. Prema odredbama Konvencije o pravima djeteta i odredbama Opće deklaracije o ljudskim pravima «zemlje potpisnice ... preuzimaju obavezu da poštuju slobodu roditelja i zakonitih staratelja, kada se ove odredbe odnose na takve slučajeve, da za svoju djecu izaberu škole, koje ne moraju biti škole čiji su osnivači javni organi vlasti, koje poštuju minimalne obrazovne standarde definirane ili odobrene od strane države».

Međutim, ovdje ne radi se o apsolutnim pravima roditelja. Obim ostvarivanja ovih prava uslovljen je, prvenstveno, zahtjevima u pogledu garancija da će dijete, u skladu sa izborom roditelja dobiti i neophodno i odgovarajuće obrazovanje. Takođe je data mogućnost utjecaja roditelja kroz vijeće roditelja i druge asocijacije na uspostavu efikasnog i funkcionalnog obrazovnog sistema,

Član 68. odnosi se na vijeće roditelja i sadrži važne elemente koji pružaju demokratsku osnovu u upravljanju školom i podstiču aktivan angažman roditelja u pitanjima vezanim za školu.

U članu 69. predviđeno je formiranje Vijeća škole u koji su uključeni i učenici što predstavlja praktični primjer demokratije na djelu i sticanje iskustava za život i rad u demokratskim institucijama.

VI - NASTAVNICI, STRUČNI SARADNICI I SARADNICI

Član 70. do 80.

Kvalitetno obrazovanje može pružiti samo kvalitetno nastavno osoblje, obučeno i usavršavano u skladu sa zahtjevima nauke, struke, a prema potrebama prakse u domenu nastave i obrazovanja u cjelini. S toga, nastavnici, stručni saradnici i menadžment škole škola imaju zakonsko pravo i obavezu da se obrazuju i stručno usavršavaju.

Prvenstvena uloga i obaveza škole je da podučava i procjenjuje obrazovni napredak svojih učenika. Međutim, škola je istovremeno i zajednica, koji je i sama dio šire zajednice u kojoj djeluje. Pored znanja koje prenosi svojim učenicima, škola igra ključnu ulogu u odgoju svojih učenika u dobre građane i u stvaranju civiliziranog i humanog društva. Tu ulogu škola ostvaruje u ambijentu koji sama kreira, a koji, između ostalog, podrazumijeva i stvaranje uslova za eliminisanje diskriminacije po bilo kom osnovu, svakog oblika zastrašivanja, fizičkog kažnjavanja, ponižavanja i dr. Škola, takođe, promoviše i provodi vlastite programe koji podržavaju i njeguju različitost i specifičnost kultura, jezika i religija učenika i njihovih roditelja, zaposlenika i lokalne sredine. Kako su roditelji ključni protagonisti u obrazovanju svoje djece, škole, u partnerstvu s njima i lokalnom sredinom, saraduju po svim pitanjima od značaja za ostvarenje funkcije i interesa i obrazovnih potreba učenika.

Takođe, ovim se odredbama naročito afirmira partnerstvo roditelja, škole i društvene zajednice u borbi protiv različitih vidova zloupotreba djece, što na odgovarajući način korespondira sa principima iz člana 33.-36. Konvencije o pravima djeteta.

VII - STRUČNI NADZOR

Član 81. do 83.

Ovo poglavlje sadrži odredbe o ciljevima i sadržaju stručnog nadzora i poslove koje obavlja Pedagoški zavod u okviru stručnog nadzora.

U okviru reforme obrazovanja značajno mjesto zauzima reforma stručnog nadzora tzv. „Novi stručni nadzor“, a samim tim i nova organizacija i djelokrug rada Pedagoških zavoda. U tom smislu Pedagoški zavod u Tuzli je učinio najviše u odnosu na ostale Pedagoške zavode u Bosni i Hercegovini, tako da se postepeno, po ugledu na organizaciju stručnog nadzora zemalja Evropske Unije, provodi reforma u ovoj oblasti kao sastavnom dijelu obrazovnog sistema.

VIII - UPRAVLJANJE

Član 84. do 95.

Ključni faktor u efikasnom upravljanju školom i njenoj odgovornosti prema društvenoj zajednici jeste školski odbor. Ovim odredbama se utvrđuje njegova funkcija i odgovornost kao organa upravljanja, sastav koji uvažava demokratske zahtjeve u pogledu ravnopravne zastupljenosti predstavnika svih struktura, imajući u vidu nacionalnu strukturu učenika i njihovih roditelja.

Uspješno rukovođenje školom zahtijeva, ne samo dobro poznavanje obrazovnog procesa, već i dobro educiranog menadžera. Direktor škole treba biti educiran za vršenje osnovnih funkcija menadžera, kako bi se njegovo uspješno rukovođenje školom odrazilo na rad svih školskih organa i tijela i u svim segmentima obrazovnog procesa škole. Takođe je u znatnoj mjeri depolitizovan postupak i procedura imenovanja direktora škole, tako što je predviđeno da zaposlenici i roditelji učenika neposrednim izborima biraju direktora, a imenovanje vrši školski odbor.

IX - STRUČNI ORGANI

Član 95 do 98.

Ovo poglavlje sadrži odredbe o stručnim organima škole: nastavničkom vijeću, razrednom vijeću, stručnim aktivima i pedagoškom vijeću škole. Što se tiče načina rada i strukture ovih organa, nisu učinjene nikakve promjene u odnosu na ranija zakonska rješenja. Ono što treba istaći je da će u postupku decentralizacije doći do proširenja nadležnosti stručnih organa i prenošenja pojedinih ingerencija Pedagoškog zavoda i Ministarstva na stručne organe škole. Npr. stručno usavršavanje nastavnika, izrada prijedloga nastavnog plana i programa itd.

X – AKTI

Član 99 do 100.

U članu 99. predviđeno je da škola donosi opće akte u skladu sa zakonom i kolektivnim ugovorom. Precizirano da su Pravila škole osnovni opći akt škole. U članu 100. naznačeno koje odredbe treba da sadrže pravila škole.

XI - POTREBE I INTERESI DRUŠTVA U OSNOVNOM OBRAZOVANJU I ODGOJU

Član 101. do 103.

U ovim članovima su istaknute potrebe i interesi društva posebno u jačanju prava djeteta i demokratskih procesa u sveukupnoj reformi obrazovanja.

Takođe ovim članovima zakona se zabranjuje svaki vid upotrebe školskog prostora u svrhu propagiranja i provođenja političkih programa i sadržaja djelovanjem političkih stranaka ili njihovih ogranaka. Školski prostor isključivo služi za obrazovanje, kulturne, sportske i rekreativne aktivnosti.

XII – NADZOR

U članu 104. utvrđeno je da nadzor nad provođenjem ovog zakona i propisa donesenih za njegovo provođenje vrši Ministarstvo.

XIII - KAZNENE ODREDBE

Član 105 do 107.

Primjena zakona zahtijeva uključivanje kaznenih odredbi u cilju stvaranja boljih uslova za primjenu zakona i mogućnost da se svako nepoštivanje ovog zakona sankcioniše. Učesnici u implementaciji ovog zakona moraju biti svjesni da su odgovorni za uspostavu i ujednačavanje standarda u obrazovanju koji vode ka integraciji obrazovnog sistema kako unutar države tako i evropskom obrazovnom sistemu.

XIV - PRIJELAZNE I ZAVRŠNE ODREDBE

Član 108 do 114.

U prelaznim i završnim odredbama posebno je važno naglasiti da su škole dužne u utvrđenim rokovima uskladiti svoju organizaciju, djelatnost i opća akta sa odredbama ovog zakona, da će ministar, Ministarstvo i Pedagoški zavod u utvrđenim rokovima donijeti podzakonske akte za implementaciju ovog zakona.

U članu 111. predviđeno je sukcesivno uvođenje devetogodišnjeg obrazovanja, a da će učenici koji su započeli obrazovanje po nastavnom planu i programu osmogodišnjeg obrazovanja nastaviti obrazovanje po tom programu.

U odredbama člana 112. omogućeno je učiteljima sa završenom srednjom učiteljskom školom i licima sa završenom srednjom likovnom školom da pod određenim uslovima mogu i dalje raditi na poslovima nastavnika razredne nastave odnosno nastavnika likovne i muzičke kulture.

Završne odredbe zakona preciziraju prestanak važenja ranijeg Zakona o osnovnoj školi i stupanje na snagu ovog zakona.

VLADA KANTONA